

Implemented by
giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

ପ୍ରକିଣକଙ୍କ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକ

“କୃଷକ ଉତ୍ସାହକ
ସଂଗଠନ ପାଇଁ
ବ୍ୟବସାୟ ଫୋଜନା
ଉପରେ ଉନ୍ନତ
ପ୍ରକିଣ ”

ପ୍ରକାଶକ

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (ରିଜ) GmbH

ପଞ୍ଜିକୃତ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ

ବୋନ୍ ଏବଂ ଇନ୍ଡିଆ

ସି- ସାସା (ଓଡ଼ିଆ)

ଏମ୍ / ୧୮, ସଫଦରଜଙ୍ଗ ଏନ୍କ୍ଲେଭ୍

ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ୧୧୦୦୨୯ ଭାରତ

ଫୋନ୍: +୯୧ ୧୧ ୪୯୪୯ ୪୩୪୩

ଫେକ୍ସ୍: + ୯୧ ୧୧ ୪୯୪୯ ୪୩୪୧

ଇ-ମେଲ୍: info@giz.de

ଓବ୍ସ୍: www.giz.de

ସହାଧ୍ୱକାର

ରାଜୀବ ଆହଲ

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ପ୍ରକୃତିକ ଉତ୍ସ ପରିଚାଳନା

ଇମେଲ୍: rajeev.ahal@giz.de

ଯାତ୍ରିକ ସହଭାଗୀ

ତରୁ ଗୋଲା, ସାଧାନ ପରାମର୍ଶଦାତା

ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମୀକ୍ଷା

ଦୀପକ ଚାମୋଲା, ବୈଷୟିକ ବିଶେଷଜ୍ଞ (ଝରାଜୀ ଏବଂ ହିନ୍ଦୀ ସଂକ୍ଷରଣ)

ମଲିକା କୋଗ୍ୟାହାଗ୍ରୀ, କନିଷ୍ଠ ବୈଷୟକ ବିଶେଷଜ୍ଞ (ଡେଲୁଗ୍ରୁ ସଂକ୍ଷରଣ)

ଅରୂପ ପଟ୍ଟନାୟକ, କନିଷ୍ଠ ବୈଷୟିକ ବିଶେଷଜ୍ଞ (ଓଡ଼ିଆ ସଂକ୍ଷରଣ)

ସଂପାଦକ

ଜ୍ୟୋକଲିନ୍ ରୋବର୍ଟସ୍

ରେଖାଚିତ୍ର ଓ ଅଳ୍ପକରଣ

ଉର୍ବୁ କମ୍ପ୍ୟୁଟରେସନ୍ସ୍

ଫଟୋ କୃତିତ୍ୱ

ତରୁ ଗୋଲା

ଏହି ପ୍ରକାଶନର ବିଷୟବସ୍ତୁ ପାଇଁ ଗିଜ ଦାୟୀ

ତରଫରୁ

ଅର୍ଥନୈତିକ ସହଯୋଗ ଏବଂ ବିକାଶ ପାଇଁ ଜମାନ ଫେଡେରାଲ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ (BMZ)

ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ଭାରତ

ମାର୍ଚ୍ଚ, ୨୦୨୨

ସୂଚୀ ପତ୍ର

୧.	ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକ ବିଷୟରେ	୪
୧.୧	ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକରେ କ'ଣ ଅଛି ?	୪
୧.୨	ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକର ବିଷୟ ବଞ୍ଚି	୪
୧.୩	ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ	୪
୧.୪	ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟବହାରକାରୀ	୪
୨.	ଡାଲିମ ରୂପରେଖ	୫
୩.	ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ	୬
୪.	ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଟିପ୍ପଣୀ : କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୧ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ପରିଚୟ	୭
	ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୨ : ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶରେ ଜଢ଼ିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ସମୀକ୍ଷା	୭
		୧୦
ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୩ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ : ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବର, ବଜାର ଅନୁସଂଧାନ, ବଜାର ଯୋଜନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା	୧୪	
ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୪ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ : ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା	୧୮	
ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୫ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ : ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ଏବଂ ବିପଦ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା	୨୨	
ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୬ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ : କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ, ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା ଏବଂ ଲିଂଗ	୨୪	
ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୭,୮,୯ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲଭାବରେ ବୁଝିବା	୨୬	
ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୧୦,୧୧,୧୨,୧୩ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଗଭୀର ଭାବରେ ନିମଜ୍ଜିତ ହେବା	୨୯	
ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୧୪,୧୫,୧୬ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ	୩୧	
ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୧୭ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାକୁ ବୁଝିବା, ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା	୩୨	
ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା ୧୮ : କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବିକଶିତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପାଇବା : ପ୍ରସ୍ତୁତି, ସମନ୍ଵୟ ଏବଂ ସତର୍କତା	୩୪	

୧ ପ୍ରତିକାଳୀନ ତଥ୍ୟ ମୟୁଲିଟ ପୁଷ୍ଟକ ବିଷୟରେ

୧.୧ ପ୍ରଶ୍ନିକଙ୍କ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକରେ କ'ଣ ଅଛି ?

ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂସ୍ଥା ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ହେତୁ ଏକ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକ (ମାନୁଆଳ) । ଏଥିରେ ତାଳିମ ରୂପରେଖା, ଏକ ଦୈନିକିନ ତାଳିମ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଧିବେଶନ ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଟିପ୍ପଣୀ ରହିଛି । ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚିଠି ଅଧିବେଶନ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକମାନ୍ଦକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି । ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସଂକ୍ଷେପ ବିବରଣୀରେ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଯଥା- ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରଶାଳୀ, ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ, ସମୟ ଯୋଜନା, ପଚାର୍ଯ୍ୟବାକ୍ ଥିବା ପଶ୍ଚ, ଅଭ୍ୟାସ ଏବଂ ଫଂନ୍ଶନାର ସନ୍ଦର୍ଭ ଅନ୍ତଭୂତ ।

୧.୨ ପଶ୍ଚିମକଙ୍କ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପସ୍ତକର ବିଷୟବସ୍ତୁ :

এহি প্রশিক্ষককঙ্ক তথ্য সম্বলিত পুষ্টিকর মুখ্য বিষয় হেଉছি এক কৃষক উপাদক সংগতন পাইଁ ব্যবসায় যোজনা।
প্রশিক্ষককঙ্ক তথ্য সম্বলিত পুষ্টিক কৃষক উপাদক সংগতন পাইଁ ব্যবসায় যোজনা বিকাশ উপরে গুরুত্ব দেଇথাএ, যাহা
বিস্তৃত, বলিষ্ঠ, বেশীয়িক দৃষ্টিরু সম্বন্ধ, কার্য্যক্ষম ভাবরে দক্ষ এবং আর্থিক দৃষ্টিরু সুভৃত। এহা সহ প্রশিক্ষককঙ্ক তথ্য
সম্বলিত পুষ্টিক উপায়িত করে যে -

- କ) ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥାଯୀ ଫଂସଳ, ଅଭ୍ୟାସ ଏବଂ ଆଭିମୁଖ୍ୟର ମିଶ୍ରଣ
ଖ) ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ସମସ୍ତ ଲିଙ୍ଗର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଏହା ପୂରଣ କରିବାକୁ ଏକ ଯୋଜନା ।

୧.୩ ପରିଷକଙ୍କ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକର ଉଦେଶ୍ୟ :

ଏହି ପୁସ୍ତକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ପ୍ରଶିକ୍ଷକମାନ୍ଦକୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ସମାର୍ଥନ କରିବା, ଯେଉଁମାନେ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀ (ସି ଇ ଓ), ବୋର୍ଡ୍ ଅଫ୍ ଡାଇରେକ୍ଟ୍ସ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କୃଷକ ଉତ୍ସାହକ ସଂଗଠନ ସହିତ ଜିଦ୍ଧିତ ଅନ୍ୟ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ଉନ୍ନତ ତାଲିମ ପଦାନ କରିବାକ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ।

ଛ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ହେଉଛି ସି ଇ ଓ ବୋର୍ଡ ଅପ୍ ଡାଇରେକ୍ଟୁରମାନ୍‌କୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ପରିଚିତ କରାଇବା ଯଦ୍ବାରା ସେମାନେ ବାହ୍ୟ ଉତ୍ସ ବ୍ୟକ୍ତି (ଆର୍ପି) କିମ୍ବା ବିଶେଷଜ୍ଞ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର କଷକ ଉପାଦନ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ପସ୍ତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାଗଢ଼ିକି ବଢ଼ି ପାରିବେ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା କରି ପାରିବେ ।

୧.୪ ପଶ୍ଚିମକଙ୍କ ତଥ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଗଳିତ ପ୍ରସ୍ତକର ବ୍ୟବହାରକାରୀ :

ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁଷ୍ଟକ ମୁଖ୍ୟତଃ ବ୍ୟାକର୍ତ୍ତା ଇନ୍ଦ୍ରିୟରୁୟର ଅପ୍ର ରୁରାଳଡ୍ରେଭଲପମେଣ୍ଟ ପାଇଁ ସିଇଓ ଏବଂ ଏପ୍ ପି ଓ ମାନ୍ୟଙ୍କ ସହିତ ଲଜ୍ଜିତ ଅନ୍ୟ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଉନ୍ନତ ଭାଲିମ ପଦାନ୍ତ ପାଇଁ ଚିକଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି।

ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଯେ କୌଣସି ସଂସ୍କା କିମ୍ବା ପ୍ରଶିକ୍ଷକ, ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀଙ୍ଶ, ବୋର୍ଡ ଅଫ୍ ଡାଇରେକ୍ଟସ୍, କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର କର୍ମଚାରୀ, କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ସଦସ୍ୟ, କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବୃତ୍ତିଗତ କିମ୍ବା କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ତାଳିମ ଦେବାକୁ ଛାଇବା ଏହି ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରତିକିମ୍ବା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରନ୍ତି ।

୨ ତାଳିମ ରୂପରେଖା

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟ		ପୁଣ୍ଡାନ୍ତପୁଣ୍ଡ ବିବରଣୀ
୧	ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ନାମ	କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଉନ୍ନତ ତାଳିମ
୨	ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ	ଆଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଦକ୍ଷତା ସହିତ ସଜାଇବା ପାଇଁ । ଯାହା ସେମାନେ ତିଆରି କରି ପାରିବେ, ବୁଝି ପାରିବେ ଏବଂ ତାଳିମ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମାପ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାଟିଏ ସମୀକ୍ଷା କରି ପାରିବେ ।
୩	ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ଅବଧି	ପାଠ ଦିନ
୪	ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ବିଷୟ	<ul style="list-style-type: none"> ● ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଧାରଣା ବୁଝିବା । ● ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଲାଭ ବୁଝିବା । ● କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଭାବା ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସହିତ ପରିଚିତ ହେବା । ● କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଭଲ ଓ ବିଶ୍ଵେତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବା । ● କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ବିକାଶ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା କରିବାରେ ନିଜସ୍ଥ ଅଭିଜ୍ଞତା ଆଣିବା । ● ଏକ ବିଶ୍ଵେତ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରସ୍ତୁତି ବିଷୟରେ ସଚେତନତା ହାସଲ କରିବା ।
୫	ପଢ଼ନ୍ତି	<ul style="list-style-type: none"> ● ପାରସ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ କ୍ରିୟା ଏବଂ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ଯୁକ୍ତି : ବିଷୟ ସହ ସୁପରିଚିତ ହେବା (ପାଞ୍ଚାର ପାଞ୍ଚ ଉପସ୍ଥାପନା) । ● ଦଳଗତ କାର୍ଯ୍ୟ : ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶରେ ନିଜସ୍ଥ ଅଭିଜ୍ଞତା । ● ଦଳଗତ କାର୍ଯ୍ୟ : କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାକୁ ବୁଝିବା ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା କରିବାରେ ନିଜସ୍ଥ ଅଭିଜ୍ଞତା ।
୬	ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଅଧିକାରୀଗଣ	ବୋର୍ଡ୍ ଅପ୍ ଭାଇରେକ୍ସର୍ ଏବଂ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନଗୁଡ଼ିକର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ

୩ ଦୈନିକ କାର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ

ଦିନ	ଅଧ୍ୟବେଶନ	ବିଷୟ
	ପଞ୍ଜିକରଣ	ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ଆଗମନ ଓ ପଞ୍ଜିକରଣ
	ସାଗତ	ଉତ୍ସାହନ, ପ୍ରଶିକ୍ଷଣର ପରିଚୟ ଏବଂ ବେସ୍ତଳାଇନ ସଂଗ୍ରହକୁ ଘାଗତ
୧	୧	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ପରିଚୟ
	୨	ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶରେ ଜଡ଼ିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଓ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ସମୀକ୍ଷା ।
	୩	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ : ବଜାର ଅନୁସଂଧାନ, ବଜାର ଯୋଜନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ।
		ପରଦିନ ପାଇଁ ଯୋଜନା
		ପ୍ରଥମ ଦିନର ପୁନରୁଚି
୫	୪	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ : ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା
	୫	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ : ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ଏବଂ ବିପଦ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା
	୬	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକି : ମୁଖ୍ୟ ସାରାଂଶ , ସ୍ଥିରତା ଏବଂ ଲିଂଗ
	୭	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲଭାବରେ ବୁଝିବା । ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ କାମ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ।
		ରାତି କାମ ଏବଂ ପରଦିନ ପାଇଁ ଯୋଜନା
		ଦୃଢ଼ୀୟ ଦିନର ପୁନରୁଚି
୩	୮	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିବା : ଗୋଷ୍ଠୀଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ଉପର୍ଯ୍ୟାପନା
	୯	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିବା : ଗୋଷ୍ଠୀଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ଉପର୍ଯ୍ୟାପନା
	୧୦	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଗତୀର ଭାବରେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦିଵଶ କରିବା- ଫଳ ଏବଂ ପନ୍ଦିପରିବା ଉପରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା
	୧୧	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଗତୀର ଭାବରେ ମନୋନିବେଶ କରିବା- ଫଳ ଏବଂ ପନ୍ଦିପରିବା ଉପରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା
		ପରଦିନ ପାଇଁ ଯୋଜନା
		ତୃତୀୟ ଦିନର ପୁନରୁଚି
୪	୧୨	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଗତୀର ଭାବରେ ମନୋନିବେଶ କରିବା- ମହ୍ୟଚାଷ ଉପରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା
	୧୩	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଗତୀର ଭାବରେ ମନୋନିବେଶ କରିବା- ମହ୍ୟଚାଷ ଉପରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା
	୧୪	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ : ବିଷ୍ଟୁତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା
	୧୫	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ : ବିଷ୍ଟୁତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା
		ପରଦିନ ପାଇଁ ଯୋଜନା
		ଚତୁର୍ଥ ଦିନର ପୁନରୁଚି
୫	୧୬	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ : ବିଷ୍ଟୁତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ଉପର୍ଯ୍ୟାପନା
	୧୭	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାକୁ ବୁଝିବା ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା
	୧୮	କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପାଇବା : ପ୍ରସ୍ତୁତି, ସମନ୍ୟ ଏବଂ ସତର୍କତା
		ଉପସଂହାର ଏବଂ ମତାମତ

୪ ପ୍ରଶିକଳଙ୍କ ଚିନ୍ତଣା : କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକଳା

ଅଧିବେଶନ - ୧

ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ପରିଚୟ ।

ଅଧିବେଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ :

୧. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିଷୟରେ ଏକ ବୁଝାମଣା ବିକାଶ କରିବା
୨. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଶିଖିବା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ କରିବା ଲାଭ ବିଷୟରେ ସତେତନ ହେବା ।
୩. ଆଧାରଭୂତ ଭାବରେ ବୁଝିବା ଯେଉଁଠିରେ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକଶିତ ହୋଇଛି ।

ଅଧିବେଶନର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ :

୧. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିଷୟରେ ଧାରଣା ।
୨. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଏବଂ ବାହ୍ୟ ଉପଭୋକ୍ତା ।
୩. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ବାହ୍ୟ ଏବଂ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଆବଶ୍ୟକତା ।
୪. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା କରିବାର ଲାଭ ।
୫. ଏକ ଭଲ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ସତନ୍ତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ।
୬. ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶ ପାଇଁ ଆଧାର ଭାବ ।

ସମୟ : ୯୦ ମିନିଟ

ଅଧିବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠି

ବିଷୟବସ୍ତୁ		ଅବଧି	ପଦ୍ଧତି	ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ
୧	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିଷୟରେ ଧାରଣା	୨୦ ମିନିଟ୍	ପାରିଷ୍କାରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି
୨	ମୁଖ୍ୟ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଏବଂ ବାହ୍ୟ ବ୍ୟବହାରକାରୀଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା	୧୦ ମିନିଟ୍	ପାରିଷ୍କାରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି
୩	କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ବାହ୍ୟ ଓ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଆବଶ୍ୟକତା	୧୦ ମିନିଟ୍	ପାରିଷ୍କାରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି
୪	କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାକରିବାର ଲାଭ ।	୧୫ ମିନିଟ୍	ପାରିଷ୍କାରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି
୫	ଏକ ଭଲ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ	୧୫ ମିନିଟ୍	ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟକଲାପ ଏବଂ ପାରିଷ୍କାରିକ କଥାବାରତା	ପରବର୍ତ୍ତୀ ଚାର୍ଟ୍, କାଗଜ ଓ ଷ୍ଟେଚ ପେନ୍
୬	କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ବିକାଶ ଯୋଜନାର ଭାବ ପ୍ରସ୍ତୁତି	୨୦ ମିନିଟ୍	ପାରିଷ୍କାରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି

ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଟିପ୍ପଣୀ :

୧. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଧାରଣା

ଜଣେ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ସଦସ୍ୟ କୃଷକଙ୍କ ଆୟରେ ଉନ୍ନତି ଆଶିବାକୁ କିମ୍ବା ସଦସ୍ୟ କୃଷକମାନେ ଯେଉଁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରୁଛନ୍ତି ତାହା ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରି ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଧିବେଶନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ । ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଯେ କୌଣସି କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ଏକ ଉଦାହରଣ ଦେଇ ପାରିବେ ଯାହା ସହିତ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ପରିଚିତ ଥିବେ କିମ୍ବା ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ପଚାରିପାରିବେ ଯେ ସେମାନଙ୍କର କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରୁଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କରିଛି କି ନାହିଁ ପଚାରି ବୁଝିବେ । ଯଦି ହଁ , ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ପଚାରିବା ଉଚିତ ଯେ ସେମାନେ କିପରି ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଏବଂ ଯଦି ନୁହେଁ , ସେମାନେ କାହିଁକି ବ୍ୟବସାୟିକ ଉଦ୍ୟମ ସହିତ ଆଗକୁ ଯାଇ ନାହାଁନ୍ତି ।

ଏକ ପ୍ରସଂଗ ସୃଷ୍ଟି କରି, ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଏପରି କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଉଚିତ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଏହା ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ କି ନାହିଁ ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏଠାରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ପଚାରିବେ ଯେ ବ୍ୟବସାୟ କାମ କରିବ କି ନାହିଁ ସେମାନେ କିପରି ଜାଣିବେ । ଏଠାରୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଆଲୋଚନାକୁ ଏପରି ଭାବରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିବା ଉଚିତ ଯାହାକି ଏହାର ଚାହିଦା, ପ୍ରତିଯୋଗିତା, ଆବଶ୍ୟକ ସମ୍ବଲ, ଆବଶ୍ୟକ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଉତ୍ତିତ୍ତୁମି ଇତ୍ୟାଦି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଆଣିବ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାକୁ ସଂକ୍ଷେପରେ କରିବା ଉଚିତ । ଏହା ହେଉଛି ଏକ ଦସ୍ତାବିଜ ଯେଉଁଥିରେ ଉପରୋକ୍ତ ସମସ୍ତ ପ୍ରସଂଗଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାବରେ ବ୍ୟବସାୟ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପରୁ ଲାଭ କିମ୍ବା କ୍ଷତିକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ରାଜସର ଆର୍ଥିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ସହିତ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି ।

ଅଧିକତ୍ତ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ ନାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଚିତ୍ର – ୧ “ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା କ’ଣ” ଦେଖାଇବା ସଂଗେ ଏଥିରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସଞ୍ଚାର ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ।

ସାଧାରଣତଃ ବୋର୍ଡ୍ ଅପ୍ ଡାଇରେକ୍ଟର ଏବଂ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀମାନେ ଏକ ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ବିଷୟରେ ଜାଣନ୍ତି କିନ୍ତୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାବରେ ଏହାକୁ ଏକ ଦଲିଲ ଆକାରରେ ରଖିବାର ସଂକଳ୍ପ ବିଷୟରେ ସେମାନେ ଅବଗତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟଯୋଜନାର ସଂକଳ୍ପକୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରିବା ଏବଂ ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ଏହାର ଦଲିଲ ହୋଇଥିବା ଫର୍ମ ସହିତ ଆରାମଦାୟକ କରିବା ଉପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଧାନ ରହିବା ଉଚିତ ।

ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଇବା ଉଚିତ ଯେ ସେମାନେ ଅନୌପଚାରିକ ଭାବରେ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଚଳାଇବାରେ ଉପରୋକ୍ତ ସୂଚନା ଏବଂ ଜ୍ଞାନକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଯଦି ସମାନ ସୂଚନା ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାବରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇ ଦଲିଲଭୂକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ ତେବେ ଏହା ଏକ ଜଣାଶୁଣା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା କୁହାଯିବ ।

୨. ମୁଖ୍ୟ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଏବଂ ବାହ୍ୟ ଉପଭୋକ୍ତା ଏବଂ ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ବାହ୍ୟ ଓ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଆବଶ୍ୟକତା ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ପଚାରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ସେମାନଙ୍କ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ କେବେ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଟୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛି କି ନାହିଁ ଏବଂ ସେହି ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ସହିତ କ’ଣ କରା ଯାଇଥିଲା ସେ ବିଷୟରେ ଅଣ୍ଟାଦାର କରିବାକୁ କୁହନ୍ତୁ । କିଏ ସେହି ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିଛି ଏବଂ କାହିଁକି ।

ସମସ୍ତ ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀଙ୍କୁ ପଚାରିବାରୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ’ଡାଇଗ୍ରାମ - ୨’ ସୂଚନା ପୁସ୍ତକର ଅଭାୟ ନାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇବା ଉଚିତ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ବାହ୍ୟ ଏବଂ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଉପଭୋକ୍ତା କିଏ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ ।

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବ୍ୟବହାରର ବାସ୍ତଵ ଜୀବନର ଉଦାହରଣ ମଧ୍ୟ ବାଣ୍ଶିବେ ବୋଲି ଆଶା କରା ଯାଉଛି । ଏଠାରେ

କେନ୍ଦ୍ରିତ (ଫୋକସ) ଲୋକମାନ୍ମକର ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଉଦାହରଣ ଆଣିବା ଉଚିତ , ଯେଉଁମାନେ ନିଷ୍ଠାରି ନେବାକୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି ଏବଂ କେବଳ ଯୋଜନାର ଉପଲବ୍ଧତା ହେତୁ ଏହି ନିଷ୍ଠାରି କିପରି ନିଆଯାଇପାରେ ।

୧. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା କରିବାର ଲାଭ

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଉପରୋକ୍ତ ଆଲୋଚନା ଜାରି ରଖିବା ଓ ଏହି କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ଲାଭ ଆଣିବା ଆବଶ୍ୟକ କାରଣ ସେମାନ୍ମକର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଥିଲା । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ଉଦାହରଣ ବାଣିବା ଉଚିତ , ଯେଉଁମାନେ ସୁଯୋଗ ହରାଇଛନ୍ତି କିମ୍ବା ଭୁଲ ନିଷ୍ଠାରି ନେଇଛନ୍ତି କାରଣ ସେମାନ୍ମକ ପାଖରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ନାହିଁ ।

ଏହାପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନ୍ମକୁ ଏକ ପ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା କିମ୍ବା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ନ ଥିବାରୁ କ୍ଷତି ଘଟିବାର ଲାଭ ଉପରେ ସେମାନ୍ମକ ଅଭିନ୍ନତା ବାଟିବା ଉଚିତ ।

ଶେଷରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା କରିବାର ଲାଭକୁ ସଂକ୍ଷୀପ୍ତ କରିବା ଉଚିତ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକର ଅଧ୍ୟାୟ ନାରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଲାଭ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ କହିବେ ।

୨. ଏକ ଭଲ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକ :

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କୁ ଏହାର କିଛି ପ୍ରାଚୀର ପତ୍ର ଦେବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନ୍ମକୁ ଗୋଟିଏ ପତ୍ରର ଏକ ଭଲ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ତୋଇଏ ମୁଖ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ତାଲିକାଭୁଲ୍କ କରିବାକୁ କହିବା ଉଚିତ । ଉପଭୋକ୍ତାମାନ୍ମକ ଉପରେ ଘଟିଥିବା ଆଲୋଚନା, ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଲାଭ ଉପରେ ଆଧାର କରି ସେମାନଙ୍କୁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଲେଖିବାକୁ କୁହାଯିବା ଉଚିତ । ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଚାର୍ଟ କାଗଜରେ ଏହାକୁ ଲେଖିବା ଉଚିତ ।

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏହାର ସମସ୍ତ ପତ୍ର ପଢ଼ିବା ଉଚିତ । ସମାନ ପ୍ଲାନରେ, ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଏକାଠି କରିବା ଏବଂ ବୋର୍ଡରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ଘଟନା ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ତାଲିକାଭୁଲ୍କ କରିବା ଉଚିତ ।

ତଥ୍ୟ ପୁସ୍ତକର ଅଧ୍ୟାୟ ନାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଭଲ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଆଧାର କରିବା ଉଚିତ । ଏହାର ଫଳକରେ ଯୋଗଦାନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସଂକ୍ଷୀପ୍ତ କରିବେ ।

ପ୍ରଶିକ୍ଷକମାନେ ଅପ୍ରାସଞ୍ଜିକ ଲିଖନଗୁଡ଼ିକ ଅପସାରଣ କରିବା ଉଚିତ । ଏବଂ ଏକ ଭଲ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଅନ୍ତିମ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବେ ।

୩. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ବିକାଶ ଭାବ :

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ର ୪ 'ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶ ପାଇଁ ଗଠନ ଭାବ' ଦେଖାଇବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏହାକୁ ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଉଦାହରଣ ସହିତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ । ଏହି ଭାବକୁ ବ୍ୟବହାର କରି କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ କିପରି ଏହାର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲା ତାହା ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାକୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଆବଶ୍ୟକ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ଉଦାହରଣ ମଧ୍ୟ ଦେବା ଉଚିତ ଯାହା ଏହି ଭାବକୁ ବ୍ୟବହାର କରିନାହିଁ ଏବଂ ଉତ୍ସବ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଫଳକରେ ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଣିବା ଉଚିତ ।

ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ :

ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚିପ୍ଳଣୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି, ଯେଉଁଠାରେ ସେମାନେ ପ୍ରୟୁଜ୍ୟ ।

ଅଭ୍ୟାସ / ଘଟଣା ଅଧ୍ୟୟନ :

୧. ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟକଲାପ - ଏକ ଭଲ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକ : (୩ ମିନିଟ୍)

ଯୋଗଦାନକାରୀମାନ୍ମକୁ ଏହାର କିଛି ପଡ଼ୁ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ପୋଷରେ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଲେଖିବାକୁ କୁହାଯିବ । ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ ଏହା କରିବା ଉଚିତ । ଏକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଲେଖିବା ସମାପ୍ତ ହେବା ମାତ୍ରେ ଏହାକୁ ପଡ଼ୁ ଛାପା କାଗଜରେ ଲେପନ କରିବେ । ସମଗ୍ର ଅଭ୍ୟାସ ଗମନିଟ ମଧ୍ୟରେ ଶୋଷ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ପୃଷ୍ଠଭୂମୀ ପଠନ :

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ତାଲିମ ପାଇଁ ତଥ୍ୟ ସମଳିତ ପୁସ୍ତକକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ପଢନ୍ତୁ ।

୦ ଅଧ୍ୟାୟ – ନର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଏବଂ

୦ ଅଧ୍ୟାୟ – ୪ର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶ ପାଇଁ ୪.୧ ଭାଗ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ ।

ଅଧିବେଶନ - ୨

ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା : ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶରେ ଜଡ଼ିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ସମୀକ୍ଷା ।

ଅଧିବେଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ :

୧. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶରେ ଜଡ଼ିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବା ।

୨. ଏକ ବିସ୍ତୃତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକର ଏକ ସମୀକ୍ଷା ପାଇବା ।

୩. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ସଂକ୍ଷୟାପ୍ତ ଜୀବନ ବୃତ୍ତାନ୍ତ' ବିଭାଗକୁ ବୁଝିବା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ କଣ ଏବଂ କେମିତି ଲେଖିବା ଶିଖିବା ।

୪. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବିଶେଷ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରୁଥିବା ଆଧାରକୁ ବୁଝିବା ଏବଂ ଶିକ୍ଷା ବିଶ୍ଲେଷଣ ସହିତ ଏହାକୁ କିପରି ଲିଙ୍କ କରାଯିବ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଧାରଣା ଉପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଓ ଶିଖିବେ ।

ଅଧିବେଶନର ଧାନ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ :

୧. ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶ ପାଇଁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ପ୍ରମୁଖ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଛି ।

୨. ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ ।

୩. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ : କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ସଂକ୍ଷୟାପ୍ତ ଜୀବନ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ।

୪. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ : କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରୁଥିବା ଭାଗ ।

କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ଦର୍ଶନ, ମିଶନ, ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ଶୀତ୍ତଲ / ବଜାର ବିଶ୍ଲେଷଣ ।

ମୂଲ୍ୟ ଶୂଙ୍ଗଳ ବିଶ୍ଲେଷଣ ।

କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ଏସ୍ ଡବ୍ଲୁ ଓ ଟି ବିଶ୍ଲେଷଣ ।

ସମୟ : ୯୦ ମିନିଟ୍

ଅଧିବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠି

ବିଷୟବସ୍ତୁ		ସମୟ	ପଦ୍ଧତି	ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ
୧	କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶ ଏବଂ ପ୍ରମୁଖ ପଦମେପ ଅନୁସରଣ	୨୦ ମିନିଟ	ପାରିଷ୍ଠରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି
୨	ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ	୧୫ ମିନିଟ	ପାରିଷ୍ଠରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି
୩	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ - କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବୃତ୍ତାନ୍ତ	୧୫ ମିନିଟ	ପାରିଷ୍ଠରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି
୪	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ - କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧୁତ ତାରିଖ	୪୦ ମିନିଟ	ପାରିଷ୍ଠରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ, ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ଦଳଗତ ପ୍ରୟୋଗ	ପିପିଟି, କାର୍ଯ୍ୟପଦ୍ଧତି, ଚାର୍ଟ ପେପର, ସ୍କ୍ରିପ୍ କଲମ

ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚିପ୍ରଣୀ:

୧. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟର ବିକାଶ ଏବଂ ପ୍ରମୁଖ ପଦମେପମାନ

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାର କ୍ରମରେ ଏବଂ ଏହାର ଫଳାଫଳଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଦଳିଲକୃତ ହୋଇଛି । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ 'ଚିତ୍ର-୪ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା' ଦେଖାଇବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବା ଉଚିତ ।

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏକ ଦୀର୍ଘ ଏବଂ ଯୋଗଦାନକାରୀ ପ୍ରୟୋଗ, ଯେଉଁଠାରେ ବୋର୍ଡ୍ ଅଫ୍ ଡାଇରେକ୍ଟ୍ସ, ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀ, କୁଣ୍ଡର ଆଧାରିତ ବ୍ୟବସାୟ ସଂଗଠନ ଏବଂ ଉତ୍ସ ପ୍ରତିନିଧି (ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ) ସର୍ବେକଣ କିମ୍ବା ଅନୁସଂଧାନର ଫଳାଫଳ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରନ୍ତି ଏବଂ ଆଗକୁ ପଛକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ଏହି ଆଗ ପଛ ଆଲୋଜନା ପରେ ବୋର୍ଡ୍ ଅଫ୍ ଡାଇରେକ୍ଟ୍ସ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ ଉପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଏ, ଏବଂ ତାପରେ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ଚାଲିଯାଏ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଏହିପରି କରିବାର ମହତ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବା ଉଚିତ । ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକ ଅଧ୍ୟାୟ – ୪ ରେ ଉଲ୍ଲେଖିତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଉଦ୍ଦରଣ ଉପରେ ଲେଖା ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ।

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଏକ ବୈଷୟିକ ଦସ୍ତାବିଜ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ ଏବଂ ସାଧାରଣତଃ ବୋର୍ଡ୍ ଅଫ୍ ଡାଇରେକ୍ଟ୍ସ ଓ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀମାନେ ଦଳିଲକୁ ଦେଖିବା ଏବଂ ଆଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ ଭିତ୍ତିହୀନ ଭୟ ଏବଂ ପ୍ରତିବଧକ ଥାଏ । ତେଣୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଧାନ ବିଭିନ୍ନ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତିବଧକକୁ ଦୂର କରିବାରେ ପ୍ରମୁଖ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଉଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଏବଂ ସମସ୍ତ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସେମାନଙ୍କର ଯୋଗଦାନର କାରଣ ଏବଂ ମହତ୍ୱ ବିଷୟରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କୁ ଅବଗତ କରାଇବା ଏବଂ ଆଲୋଚନାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ।

୨. ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ।

ଏଠାରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ କେବଳ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକର ସମୀକ୍ଷା କରିବା ଉଚିତ । ସେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସହିତ ସଂଯୋଗ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଯୋଜନା କିପରି କରାଯାଏ ଏବଂ ଏଯା କିପରି ଦସ୍ତାବିଜ ହୋଇଛି ତାହା ବୁଝାଇବା ଉଚିତ । ଯଦିଓ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିକୃତି ଚିନ୍ତା କରାଯାଏ ଏବଂ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଏ ।

ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଶେଷ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଏହା ଦଳିଲ ହୋଇଛି ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ପୂର୍ବ ବିଭାଗର ଏକ ଅଂଶ ଅଟେ । ଏହି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମାନ ପ୍ରକାରର ପାର୍ଥକ୍ୟର କାରଣ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରାମାନଙ୍କୁ ସ୍ଵଷ୍ଟ ଭାବରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିବାରେ ସାହାୟ୍ୟ କରିବ ଏବଂ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ସହିତ ଦୃଢ଼ରେ ନ ଯାଇ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶରେ ବୈଷ୍ଣଵିକ ସଂସ୍ଥାକୁ ସହାୟତା କରିବ । ଏହା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାକୁ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିବାରେ ସାହାୟ୍ୟ କରିବ ।

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏଥିପାଇଁ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକର ଅଧ୍ୟାୟ -୪ରୁ 'ଚିତ୍ର-୩ : ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ' ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ।

୩. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ : କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ସଂକ୍ଷୀପ୍ୟ ଜୀବନ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପାଦାନକୁ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପ୍ରୋପାଇଲ ସହିତ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ପୁନର୍ବାର ଏହା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି / ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ଉଚିତ ଯେ ଯଦିଓ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ପ୍ରଥମେ ଦେଖାଯାଏ , ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ସମସ୍ତ ଉପାଦାନ ସମାପ୍ତ ହେବାପରେ ଏହା ଶେଷରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ କାରଣ ଏହା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ସାରାଂଶ ଅଟେ । ଏହିପରି କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ ଏଠାରେ ଶେଷରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା ହେବ ।

ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ । କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ସଂକ୍ଷୀପ୍ୟ ବୃତ୍ତାନ୍ତ କ'ଣ ଏବଂ ଏହାକୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପ୍ରୋପାଇଲରେ କାହିଁକି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବା ଉଚିତ ? ପ୍ରଶିକ୍ଷକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପ୍ରୋପାଇଲ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ଏହା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର କାରଣ ଯୋଡ଼ି ଆଲୋଚନାକୁ ସଂକ୍ଷୀପ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ।

ଏହାପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରସଂଗଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ଉଚିତ ଯାହାକି କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପ୍ରୋପାଇଲରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା - ୧ : ଚିନାବାଦାମରୁ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପ୍ରୋପାଇଲ କିପରି ଲେଖାଯିବ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ ।

୪. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ : କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରୁଥିବା ଭାବୀ

ଏହି ଅଂଶରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଧାନ ରହିବା ଉଚିତ ଯେ, କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟିକ ଧାରଣା ଏବଂ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ , ବୃତ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାର କରି ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବୁନା ବିଷୟରେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେବାକୁ ଯାଉଛି । ବଜାର / ଶିଳ୍ପ ଏହା ପରିଚାଳନା କରିବ । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ମୂଲ୍ୟ ଶଞ୍ଜଳା ବିଶ୍ଲେଷଣ ଓ ଏହାର ଏସ. ଡ୍ରବ୍ରୁ ଓ ଚି ବିଶ୍ଲେଷଣ । ଏବୁ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଆନ୍ତରୀଣ ସଂପର୍କ ରହିଛି ।

ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ଦର୍ଶନ, ବୃତ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ରଣନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ଏହି କୌଶଳଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବାଦ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ବାଟ ଦେଖାଏ । ଉଦାହରଣ ସରୂପ, ଯଦି ରୋଜଗାରର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ରଣନୀତି ହେଉଛି, ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ଉପାଦନ ବ୍ୟବସାୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ । ସେହିତଳି ରଣନୀତି ବିପଦକୁ ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ଯାଉଛି, ତେବେ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବୀମାକୁ ଆସିବ, ତେଣୁ ଏହାର ରଣନୀତି ଉପରେ ଆଧାର କରି, କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବୀମାକୁ ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ଯାଉଛି, ତେବେ ଶିଳ୍ପ ଉପରେ ଶଙ୍କା ନ୍ୟୁନ କରେ , ଅଭିବୃଦ୍ଧି ବିଷୟରେ ସୁଚନା ସଂଗ୍ରହ କରେ, ଚାହିଦା, ମୂଲ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ସେଗଡ଼ିକୁ ବିଶ୍ଲେଷଣ କରେ । ଶିଳ୍ପ ବିଶ୍ଲେଷଣ ସୁଯୋଗ ସହିତ ବିପଦକୁ ଉପର୍ଯ୍ୟାପନ କରେ । କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ମୁଖ୍ୟ ଦ୍ରୁବ୍ୟ / ଉପାଦଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟ ଶଞ୍ଜଳା

ବିଶ୍ଵେଷଣ ଏକ ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପାଇଁ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ସୁଯୋଗକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ । ଏହା ଉପରେ ଆଧାର କରି ଏବଂ ଏପିଓ ପ୍ରୋଫେଲ୍, କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ଏସ ଡିବୁ ଓ ଟି ବିଶ୍ଵେଷଣ କରାଯାଇ ଥାଏ । ଏହା କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହକୁ ଏକ କିମ୍ବା ଦୁଇଟି ବ୍ୟବସାୟିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ଉପରେ ନ୍ୟୁନତମ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ଯାହା ଏହାର ଶକ୍ତି , ଦୁର୍ବଳତା ଏବଂ ବାହ୍ୟ ପରିବେଶରେ ସୁଯୋଗ ଏବଂ ବିପଦ ଉପରେ ଆଧାର କରି ନିଆୟାଇପାରେ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଧାନ ହେଉଛି ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିବା ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପର ବୃଦ୍ଧତା ଚିତ୍ର (ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ତଥା ଜାତୀୟ ପ୍ରଭାବ ଜଣାଇବେ ।

କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ପ୍ରବୃତ୍ତି ହେଉଛି , କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ବ୍ୟବସାୟ ଏବଂ ଉପାଦନ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ସେମାନେ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି ଯେ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ଉପାଦକୁ ସହଜରେ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ସମାଧ୍ୟ ହେବ କିମ୍ବା କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ଯାହା ପ୍ରଦାନ କରୁଛି ତାହା ବଜାର କିଣିବ । କଠୋର ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ବଜାର ସର୍ବଦା ଚିନ୍ମୁ ଉପାୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ତେଣୁ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ବଜାର କିମ୍ବା ଶିଳ୍ପକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବୁଝିବା ଏବଂ ସେଥିରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଏହାର ଶକ୍ତି ଏବଂ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ମାପିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏହାକୁ ଗୁରୁତ୍ବ ଦେବା ଉଚିତ ଯଦ୍ୱାରା ଯୋଗଦାନକାରୀମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବା ଉଚିତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷିକୁ ଏହା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ୨୦ ମିନିଟ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ ।

ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ

ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରମୁଖ୍ୟ, ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚିପଣୀରେ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲେଖ କରା ଯାଇଛି ।

ଅଭ୍ୟାସ / ଘଟଣା ଅଧ୍ୟୟନ

୧. ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ – କ ଖ ଗ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ୨୦୧୪ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରା ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଗତ ପାଠ ବର୍ଷ ଧରି ଦ୍ରୁବ୍ୟ କାରବାରରେ ଜଡ଼ିତ ଥିଲା । ଗତ ତିନି ବର୍ଷ ପାଇଁ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ବାର୍ଷିକ କାରବାର ୧୦୦ ନିମ୍ନ୍ୟୁତ, ୧୪୪ ନିମ୍ନ୍ୟୁତ ଏବଂ ୨୦୦ ନିମ୍ନ୍ୟୁତ ଟଙ୍କାରେ ଥିଲା । ପ୍ରଥମ ତିନି ବର୍ଷ ପାଇଁ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ କଣ୍ଠି ସହିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଗତ ଦୁଇ ବର୍ଷ ଧରି ଏହା ଲାଭ କରି ଆସୁଛି । ସମୁଦାୟ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ଅଂଶଧନ ହେଉଛି ଟ. ୨୦,୦୦,୦୦୦ ଏବଂ ଏହାର ୧୦୦୦ ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ଚାଷୀଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ଫେଲ ହେଉଛି ପିଆଜ ଏବଂ ଗହମ । କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ଏହାର ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରୁଛି ଯାହା ଦ୍ୱାରା କୃଷକମାନେ ଏଥିରୁ ଏକ ନିର୍ଭର୍ୟାଗ୍ୟ ଆୟ କରିପାରିବେ ।

ନିମ୍ନ ପ୍ରକାରେ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହକୁ ସମର୍ଥନ କରନ୍ତୁ :

ସମର୍ଥନ		ତୁମର ଧାରଣା
କ୍ଷ	ଦୃଷ୍ଟିଭାବୀ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରନ୍ତୁ	
	ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରନ୍ତୁ	
	ଲକ୍ଷ୍ୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରନ୍ତୁ	
	କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରନ୍ତୁ	
ଖ	କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହ ରଣନୀତି ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରନ୍ତୁ	

ଗ	ବଜାର ବିଶ୍ଵେଷଣ (ପିଆଜ କିମ୍ବା ଗହମ ଗୋଟିଏ ଫସଲ ବାଛନ୍ତୁ ।)	
	ମନୋନୀତ ଫସଲର ଚାହିଦା ଏବଂ ଉପଭୋକ୍ତା	
ଘ	ମନୋନୀତ ଫସଲର ମୂଳ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳା ବିଶ୍ଵେଷଣ ସମ୍ବାଦ୍ୟ ହସ୍ତକ୍ଷେପର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ	
	ହସ୍ତକ୍ଷେପର ସ୍ଥାନ ଚିହ୍ନଟ	
ଡ	କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ଏସ ଡବ୍ଲୁ ଓ ଟି ବିଶ୍ଵେଷଣ	
	ଶଳି	
	ଦୂର୍ବଳତା	
	ସ୍ଵ୍ୟୋଗ	
	ଧରନି	
ତ	ବ୍ୟବସାୟ ଚିତ୍ରାଧାରା	

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଲିତ ପୁସ୍ତକକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ଉନ୍ନତ ପଦକ୍ଷତ୍ତୁ।

୧. ଅଧ୍ୟାୟ-୪ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ
  - ୧.୭ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା / ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶରେ ଜଡ଼ିତ ପଦକ୍ଷେପ।
  - ୧.୮ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ
  - ୧.୯ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ ବିଷୟ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ
  ୨. ଅଧ୍ୟାୟ-୫: ନମ୍ବୁନା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା
  - ୨.୧ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା-୧ : ଚିନ୍ମାବାଦାମ

ଆତିରିକ୍ତ ପଠନ :

୧. ଭାରତରେ କୃଷି ମୂଲ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳା: ଆଶା ଏବଂ ଆହ୍ଵାନ
(http://www.cuts-citee.org/pdf/Agricultural_Value_Chains_in_India_Prospects_and_Challenges.pdf)

ଅଧିବେଶନ - ୩

ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ: ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବନା, ବଜାର ଅନୁସଂଧାନ, ବଜାର ଯୋଜନା
ଏବଂ ଯୋଜନା ପଣାଳୀ

ଅଧିବେଶନର ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ :

୯. ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଅଧିକ ଉପାଦାନକୁ ବୁଝିବା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଏହି ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ କ'ଣ ଏବଂ କିପରି ଲେଖିବା ଶିଖିବା ।

ଅଧିବେଶନର ଧାନ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ:

୨. ବ୍ୟବସାୟ ଧାରଣା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ନମୂନା- ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ ଏବଂ ଏହାକୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ।

୪. ବଜାର ଯୋଜନା - ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ ଏବଂ ଏହାକୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ।

୫. ଯୋଜନା ପ୍ରଶାଳୀ - ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ ଏବଂ ଏହାକୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ।

ସମୟ: ୯୦ ମିନିଟ

ଅଧିବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠା:

ବିଷୟବତ୍ତୁ	ଅବଧି	ପଦ୍ଧତି	ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ
୧ ବ୍ୟବସାୟ ଧାରଣା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବନା	୨୫ ମିନିଟ	ପାରସ୍ବରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ, ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭ୍ୟାସ	ପି. ପି.ଟି, କାଗଜ, କଳମ
୨ ବଜାର ଗବେଷଣା	୨୦ ମିନିଟ	ପାରସ୍ବରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ, ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଆଲୋଚନା	ପି. ପି.ଟି
୩ ବଜାର ଯୋଜନା	୨୫ ମିନିଟ	ପାରସ୍ବରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ, ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଆଲୋଚନା	ପି. ପି.ଟି
୪ ଯୋଜନା ପ୍ରଶାଳୀ	୨୦ ମିନିଟ	ପାରସ୍ବରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ, ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଆଲୋଚନା	ପି. ପି.ଟି

ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚିପ୍ତଣୀ :

ଏଠାରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଧିବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ଚାରୋଟି ଉପାଦାନକୁ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଧ୍ୟାୟ ୪ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବିଷୟ ବଞ୍ଚିକୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏହି ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ ଅଧ୍ୟାୟ ୪ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବାଦାମ ଉପରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉଦାହରଣ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ।

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବ୍ୟବସାୟିକ ଧାରଣା ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ଏହାକୁ ଉପରେ କରିବା ଉଚିତ । ଏହାପରେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ବ୍ୟବସାୟିକ ଚିତ୍ରାଧାରା ବିଷୟରେ ଲେଖାଯିବାକୁ ଥିବା ପ୍ରମୁଖ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ । ବାଦାମ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉଦାହରଣ ସାହାୟ୍ୟରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏହାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ସଚେତନ କରିବା ଉଚିତ ଯେ ବ୍ୟବସାୟ ଚିତ୍ରାଧାରକୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିକୃତି ହେଉଛି ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ । ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବ୍ୟବସାୟିକ ଧାରାର ରାଜସ ନମ୍ବନାକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ନିବେଶକ ଏବଂ ବ୍ୟାଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ଏହାକୁ ପଡ଼ନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହାକୁ ପୁଣ୍ୟନ୍ତପୁଣ୍ୟ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବନା: ଚିତ୍ରେ ଦେଖାଇ ଏହାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବନା ବିଷୟରେ ଲେଖିବା ପାଇଁ ଯାଂଚ ତାଳିକା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଚିନାବାଦାମ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉଦାହରଣ ସାହାୟ୍ୟରେ ଏହାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ । ଏହାପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ପି ପି ଟି ରେ ଅଭ୍ୟାସ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ଉଚିତ (ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି) ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କୁହକୁ । ଅନ୍ୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ସହିତ ସେମାନେ କରିଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ତିନି କିମ୍ବା ଚାରିଜଣ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କୁ ପଚାରିବା ଉଚିତ । ସେମାନେ ଏହାକୁ ଅଶୀଦାର କରୁଥିବାବେଳେ, ବ୍ୟବସାୟ ମଡ୍ରେଲକୁ ଅଧିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏଥିରେ ଯୋଗଦାନ କରିବା ଉଚିତ ।

ଏହାପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ସହିତ ବଜାର ଅନୁସଂଧାନ ପ୍ରସଂଗ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ । ବଜାର ଅନୁସଂଧାନରେ ଜଡ଼ିତ ଆବଶ୍ୟକତା, ଗୁରୁତ୍ୱ, ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନେ ଅଧିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ ।

ସାଧାରଣତଃ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନଗୁଡ଼ିକ ବଜାର ସର୍ବେକ୍ଷଣରେ ବହୁ ସମୟ ଏବଂ ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲେ । ତଥାପି ତଥ୍ୟ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାକୁ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ବଲ ନାହିଁ । ତେଣୁ ବଜାର ଯୋଜନାରେ ଏହି ବିଶ୍ଳେଷଣର ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ବ୍ୟବହାର ବିଷୟରେ ପ୍ରଶ୍ନକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ଉଚିତ । ବିଶ୍ଳେଷଣ ବଜାରର ଏକ ସମ୍ପଦ ଚିତ୍ର ଦେବା ଉଚିତ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ସର୍ବାଧିକ ସମ୍ବାଦ୍ୟ ବଜାର ବିଭାଗ, ଗ୍ରାହକଙ୍କ ପ୍ରୋପାଇଲ ଏବଂ ପ୍ରତିଯୋଗୀଙ୍କ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବୃତ୍ତାନ୍ତର ବିବରଣୀ ସୂଚାଇବା ଉଚିତ । ପ୍ରଶ୍ନକ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କାରାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଉଚିତ ଏହାକୁ ଅଧିକ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ଚିନାବାଦାମ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉଦାହରଣକୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଉଚିତ । ଶେଷରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ବଜାର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଉପରେ ଆଧାର କରି ବଜାର, ବଜାର ବିଭାଗ, ଗ୍ରାହକ ଏବଂ ପ୍ରତିଯୋଗୀମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଲେଖିବାକୁ ପ୍ରଶ୍ନକ ଯାଚ ତାଲିକା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭାଗରେ, ପ୍ରଶ୍ନକ ବଜାର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏବଂ ମାର୍କେଟ୍ ଯୋଜନା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସଂଯୋଗକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ । ବଜାର ଅନୁଷ୍ଠାନର ଫଳାଫଳ ଉପରେ ଆଧାର କରି କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଅନ୍ତୁ । ପୂର୍ବ ପ୍ରଶ୍ନକଙ୍କ ଏକ ଟିପ୍ପଣୀରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଅଧିକାଂଶ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ଉପାଦ ବିକ୍ରୟ ଉପରେ ଧାନ ଦିଅନ୍ତି । କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଉପାଦରୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବଜାର କ'ଣ କିଣିବାକୁ ଲାଭକୁ କିମ୍ବା କିଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ସେଠୀରୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ । ଏଠାରେ ପ୍ରଶ୍ନକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରାମାନଙ୍କୁ ଏହି ବଜାର କେନ୍ଦ୍ରିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବୁଝିବା ଉଚିତ । ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନକ ବ୍ୟବସାୟର ସଫଳତା ଏବଂ ବିଫଳତାର ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଉଦାହରଣ ଦେବା ଉଚିତ, ବିଶେଷ କରି କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ କିମ୍ବା ସାମ୍ନ୍ତିକରୁ । ଏହାପରେ ପ୍ରଶ୍ନକ ବଜାର ମିଶ୍ରଣ ଉପରେ ଆଧାର କରି ବଜାର କୌଣସି (ସାଧାରଣତଃ ୪ଟି ଇଂରାଜୀ ପି ର ଓଡ଼ିଆ ଯଥା- ଉପାଦ, ମୂଲ୍ୟ, ସ୍ଥାନ ଓ ବିକ୍ରିବୃଦ୍ଧି ଭାବରେ ଜଣାଶୁଣା) ଏବଂ ବଜାର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଉପରେ ଆଧାର କରି କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବଜାର ଯୋଜନା ବିଷୟରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରଶ୍ନକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରା ମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଅଭିଜ୍ଞତା ବାଟିବାକୁ ଉପସାହିତ କରିବା ସହିତ ଚିନାବାଦାମର ଉଦାହରଣକୁ ବିଷ୍ଟୁତ ଭାବରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ ।

ଏହାପରେ ପ୍ରଶ୍ନକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଯୋଜନା, ଏହାର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଏକ ବିଷ୍ଟୁତ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଲାଭ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରଶ୍ନକ କାର୍ଯ୍ୟକମ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏହି ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଚିନାବାଦାମର ଉଦାହରଣ ସହିତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ । ଅଧିକନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନକ ପି ପି ଟିରେ ଅଭ୍ୟାସ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ଉଚିତ (ଅଭ୍ୟାସ – ୨ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି) ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କୁହନ୍ତୁ । ପ୍ରଶ୍ନକ ଜଣେ କିମ୍ବା ଦୁଇଜଣା ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ କହିବା ଉଚିତ । ସେମାନେ ଏହାକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଥିବାବେଳେ, କାର୍ଯ୍ୟକମ ଯୋଜନାକୁ ଅଧିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାକୁ ପ୍ରଶ୍ନକ ଏଥିରେ ଯୋଗ କରିବା ଉଚିତ ।

ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ:

୧. ଆପଣଙ୍କର କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବ୍ୟବସାୟିକ ଧାରଣା କ'ଣ ? ତୁମର କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ଏହାକୁ କିପରି ବାହିଲା ?
୨. ସେହି ବ୍ୟବସାୟିକ ଧାରଣା ଚିନନ କରିବାର କାରଣଗଡ଼ିକ କ'ଣ ଥିଲା ?
୩. ଆପଣଙ୍କର କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ କିପରି ମୂଲ୍ୟକନ କଲା ଯେ ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟବସା / ଧାରଣା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ?
୪. ଆପଣଙ୍କର କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବଜାରକୁ ସର୍ବେକ୍ଷଣ କରିଛି କି ? ଆପଣ କିପରି ସର୍ବେ କଲେ ?
୫. ସର୍ବେ ହେବା ପରେ, ଆପଣଙ୍କର କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ତଥ୍ୟ ସହିତ କ'ଣ କଲା ?
୬. ଏହା କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନକୁ କିପରି ସାହାଯ୍ୟ କଲା ? ଆପଣ ଏହାକୁ ବ୍ୟବସା / ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତିଆର କରିଛନ୍ତି କି ଏବଂ କିପରି ?
୭. ଯଦି ଏହା ସାହାଯ୍ୟ ନକରେ, ତିନ୍ତୁ ଭାବରେ କ'ଣ କରା ଯାଇଥାନ୍ତା ?

୮. ଶ୍ରେଣୀ ଚାହରେ ହୋଇଥିବା ଆଲୋଚନା ଉପରେ ଆଧାର କରି ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବଜାର ଅନୁସଂଧାନର ବାଷ୍ପବ ଜୀବନର ଉଦାହରଣ ଆଣିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବଜାର ଅନୁସଂଧାନର ଲାଭ କରିବା ଏବଂ ନକରିବା ପ୍ରମୁଖ ଲକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଉଚିତ ।

ଅଭ୍ୟାସ / ଘଟଣା ଅଧ୍ୟୟନ :

୧. ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭ୍ୟାସ – ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବର

ଆଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ମନେ ରଖିବାକୁ /ଅନୁମାନ କରିବାକୁ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବର କାଗଜରେ ଆଙ୍କିବାକୁ କୁହାନ୍ତିରୁ ।

୨. ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବ୍ୟାୟାମ – କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା

ଆଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବର ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟକମ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ କୁହନ୍ତୁ ଯାହା ସେମାନେ ପୂର୍ବ ଅଭ୍ୟାସରେ ଆଂକିଥିଲେ । କାର୍ଯ୍ୟକମ ଯୋଜନାରେ କ୍ରୟ ନିୟମ ଏବଂ ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

କ) କ୍ରୟପାଇଁ ନିୟମ

ଟିକିନିକି ବିଷୟ		ନିୟମ
୧	ସଂଗ୍ରହ କେନ୍ଦ୍ରପାଇଁ ସମୟ	
୨	ଗୁଣବତ୍ତା ପରିମାପ	
୩	ଦେଇ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ	
୪	ଫେରସ୍ତ ନୀତି	
୫	ଆଶ ସଦସ୍ୟଙ୍କଠାରୁ କ୍ରୟ ପାଇଁ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ	

ଖ) କ୍ରୟ ଯୋଜନା

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟ		ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ
୧	ଦ୍ରବ୍ୟ	
୨	ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ	
୩	ପରିବାର ସଂଖ୍ୟା	
୪	ମୋଟ ଉପାଦନ	
୫	ବିକ୍ରିଯୋଗ୍ୟ ବଳକା	
୬	ମାସର କ୍ରୟ	
୭	ଆବଶ୍ୟକ ଶ୍ରୀମା	
୮	ଯାନ	
୯	ସଂଗ୍ରହ କେନ୍ଦ୍ର	
୧୦	ସଂରକ୍ଷଣ ସ୍ଥାନ	
୧୧	ଉପକରଣ	
୧୨	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟବହାରଯୋଗ୍ୟ	
୧୩	ଚଳନ୍ତି ପ୍ରାଣୀ	
୧୪	ଆଉ କିଛି	

ପୃଷ୍ଠାମୀ ପଠନ:

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ପଡ଼ନ୍ତୁ ।

୧. ଅଧ୍ୟାୟ - ୪: ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ

୪.୪ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ବିଶ୍ଵତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ।

ଅଧ୍ୟାୟ - ୫: ନମ୍ବନା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା

୫.୧ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା - ୧: ଚିନାବାଦାମା ।

ଅଧିବେଶନ - ୪

ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ: ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ।

ଅଧିବେଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ:

୧. ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଅଧିକ ଉପାଦାନକୁ ବୁଝିବା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଏହି ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ କ'ଣ ଏବଂ କିପରି ଲେଖିବା ଶିଖିବା ।

ଅଧିବେଶନର ଧାନ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ।

୧. ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା - ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ ଏବଂ ଏହାକୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା

୨. ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା - ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ ଏବଂ ଏହାକୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା

ସମୟ ୯୦ ମିନିଟ

ଅଧିବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠି:

	ବିଷୟବସ୍ତୁ	ଅବଧି	ପଞ୍ଚତି	ଦରକାରୀ ସାମଗ୍ରୀ
୧	ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା	୨୦ ମିନିଟ	ପାରସ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ୍ନ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି ଏବଂ ସୂଚନା ପୁସ୍ତିକା
୨	ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା - ଅନୁମାନ	୧୦ ମିନିଟ	ପାରସ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ୍ନ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି ଏବଂ ସୂଚନା ପୁସ୍ତିକା
୩	ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା -ଖର୍ଚ୍ ଏବଂ ଅବନତି	୧୦ ମିନିଟ	ପାରସ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ୍ନ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି ଏବଂ ସୂଚନା ପୁସ୍ତିକା
୪	ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା - ମୂଳଧନ ଖର୍ଚ୍ ଏବଂ ଅବନତି	୧୦ ମିନିଟ	ପାରସ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ୍ନ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି ଏବଂ ସୂଚନା ପୁସ୍ତିକା
୫	ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା - ରାଜସ୍ବ	୧୦ ମିନିଟ	ପାରସ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ୍ନ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି ଏବଂ ସୂଚନା ପୁସ୍ତିକା
୬	ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା - ଅଭ୍ୟାସ	୨୦ ମିନିଟ	ଛୋଟ - ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ	ଚାର୍ଟ କାଗଜ, ଷ୍ଟେଚ କଲମ, କିପ୍, ଅଠା ଟେପ ଏବଂ ବୋର୍ଡ୍

ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ବିସ୍ତୃତ ଟିପ୍ପଣୀ:

ମାନବ ସମ୍ବଲ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଲ ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟର ବଂଚିବା ଏବଂ ବଂଚିବା ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ଜଗୁରୀ କାରଣ ଏବଂ ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସମାନ । ତେଣୁ ମାନବ ସମ୍ବଲ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଲ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରିବା ଏବଂ ଏହି ଦୂଇଟି ଉଷ୍ଣକୁ ଶୁଣିତ କରିବା ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ମାନବ ସମ୍ବଲ ଉପାଦାନ ସାଧାରଣତଃ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଏବଂ ବୁଝିବା ସହଜ ଅଟେ । ତଥାପି ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା ହିସାବ ଆବଶ୍ୟକ କରେ ଯାହା ଅଧିକାଂଶ ଲୋକପାଇଁ ସହଜ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀଙ୍କୁ ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା ବିଷୟରେ ବୁଝାଇବାକୁ ଅଧିକ ସମୟ ଦେବା ଉଚିତ ।

ଆରମ୍ଭ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନାର ଅର୍ଥ, ବ୍ୟବସାୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ଏହାର ଭୂମିକା ଏବଂ ବୋର୍ଡରେ ସଠିକ ଲୋକ ରହିବାର ଲାଭ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଉଦାହରଣ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ଯେଉଁଠାରେ ମାନବ ସମ୍ବଲ ହେତୁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ସଫଳ କିମ୍ବା ବିଫଳ ହୋଇଛି । ଏହା ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ମାନବ ସହିତ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନ୍ଦକୁ ସେମାନ୍ମକର ଅଭିଜ୍ଞତା ବାଟିବାକୁ ଏବଂ ଏହାକୁ ଅଧିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ ଚିନାବାଦାମାନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉଦାହରଣକୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଉଚିତ ।

ଏହାପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ଉପାଦାନକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ, ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଚିନାବାଦାମାନ ଉଦାହରଣ ନେବା ଉଚିତ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ ।

ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ଉପରେ ଏହି ଅଧିବେଶନରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅନୁମାନ, ବ୍ୟୟ, ମୂଳଧାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ଅବନନ୍ତି, ରାଜସ ଏବଂ ପରିମ୍ବିତ ବିଶିଷ୍ଟିବା ବିଷ୍ଵାସରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ । ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଏହାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟର ସଫଳତା ପାଇଁ ଏହାକୁ ପୁଣ୍ୟକୁଣ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା କରିବାର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ବିଷୟରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଧାନ ଦେବା ଉଚିତ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଉଦାହରଣ ଏବଂ ତୃତୀ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ଯାହାକି ଲୋକମାନେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଧାରଣା ଏବଂ ମୂଲ୍ୟ ଗଣିବାରେ କରନ୍ତି ।

ଏହାପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନ୍ଦକୁ ଚାରିରୁ ଛାଅ ଜଣ ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠିରେ ବିଭିନ୍ନ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନ୍ଦକୁ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କହିବା ଉଚିତ । ଏଥିପାଇଁ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଗ୍ରୁହଣ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ / ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ରାଜସ ହିସାବ କରିବା ଉଚିତ । ଏହାପାଇଁ ଫର୍ମ ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶା ଯାଇଛି । ଏହି ଅଭ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନ୍ଦକୁ ଏକ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ସହିତ ପରିଚିତ କରାଇବା ।

ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ:

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଉଚିତ ଯଦ୍ୱାରା ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପାଦାନର ଅଧିକ ଅନୁସଂଧାନକୁ ଦର୍ଶାଇବ । ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନାରେ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀଙ୍କ ଅଭିଜ୍ଞତା ସଂପର୍କିତ ଏବଂ କର କିମ୍ବା କରନାହିଁ ଯାହା ବ୍ୟବସାୟର ସଫଳତା କିମ୍ବା ବିଫଳତାକୁ ସେମାନ୍ମକର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ପଚାରିବା ଉଚିତ ।

ଅଭ୍ୟାସ / ଘଟଣା ଅଧ୍ୟୟନ:

୧. ଏକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟର ହିସାବ - ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅନୁମାନ କରିବା ଉଚିତ ଯେ ସେମାନେ ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବୋର୍ଡର୍ ଅଫ୍ ଡ୍ରାଇରେକ୍ଟର ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ଏକ ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରୁଛନ୍ତି । ଗୋଷ୍ଠୀ ଏକ ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ଉଚିତ ଏବଂ ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ / ଖର୍ଚ୍ଚ

ଲେଖିବା ଉଚିତ ଯାହାକି କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ / ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ହେବ । ଗୋଷ୍ଠୀ ଖର୍ଚ୍ଚ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ତାଳିକାଭୁକ୍ତ କରିପାରିବ ଏବଂ ତା'ପରେ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଥରେ କିମ୍ବା ବାରମ୍ବାର ଖର୍ଚ୍ଚ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରି ପାରିବ । ଗୋଷ୍ଠୀ ସେହି ମୂଲ୍ୟ ବସ୍ତୁର ଏକକକୁ ଏକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଗଣନା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ କରେ । ତାଢ଼ିପରେ ଗୋଷ୍ଠୀ ସେମାନଙ୍କ ଅଭିଜ୍ଞତା ଉପରେ ଆଧାର କରି ଖର୍ଚ୍ଚ ଲେଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ମୋଟ ମୂଲ୍ୟ ଗଣନା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

*(ଗୋଟିଏ ସମୟ (୩.ଟି) ବା ପରିଚାଳନା (ଆର) ସହିତ ପନ୍ଥରାବୁଡ଼ି

୨. ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ଖର୍ଚ୍ଚର ପୃଥକ କରଣ - ପୂର୍ବ ଅଭ୍ୟାସରେ ମୂଲ୍ୟ ବିଷ୍ଟୁର ତାଳିକାକୁ ଅନୁସରଣ କରି, ଗୋଷାଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତ ଏକକାଳୀନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ବାରମ୍ବାର ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ପୃଥକ ଭାବରେ ତାଳିକାଭୁକ୍ତ କରିବା ଉଚିତ । ଏହା ହେଉଛି ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ (ଏକ ସମୟ ମୂଲ୍ୟ) ଏବଂ ଅପରେଟିଂ ଖର୍ଚ୍ଚ (ବାରମ୍ବାର ମୂଲ୍ୟ) ଅଳଗା କରିବା । ଲାଭ ହିସାବ କରିବାକୁ ବାରମ୍ବାର ଖର୍ଚ୍ଚ ବ୍ୟବହାର ହେବ ।

၆. এক বর্ষ পাইঁ রাজস্ব (রেজিন্যু)র গশনা - প্রত্যেক গোষ্ঠী দেমানে বাছিথিবা ব্যবস্থাপন কার্যকলাপ পাইঁ রাজস্বের উপর লেখিবা উচিত। গোষ্ঠী মধ্য রাজস্ব উপর, এহার একক / পরিমাণ এক বর্ষে, মূল্য এবং এহার সমদায় গশনা করিবা উচিত।

ଦ୍ରୁବ୍ୟ / ରାଜସ ଦ୍ରୁବ୍ୟ	ପରିମାଣ (ଏକ୍କ)	ମୂଲ୍ୟ (ଡାଇ)	ସମୁଦାୟ (= ଏକ୍କ ^୩ ଡାଇ)
୧			
୨			
୩			
୪			
	ମୋଟ ରାଜସ		

୪. ପରିସ୍ଥିତି ବିଗାଡ଼ିବା ବିଂଦୁ (ବ୍ରେକ୍ ଇଭିନ୍ ପଏର୍) ଗଣନା- ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀ ନିଜ ନିଜ ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ପରିସ୍ଥିତି ବିଗାଡ଼ିବା ବିଂଦୁ ଗଣନା କରିବା ଉଚିତ ।

୪.୧ ଯୁନିଟ ପିଛା ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ମୂଲ୍ୟ ଗଣନା ।

ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ		ପରିମାଣ
କ	ସମୁଦାୟ ପୁନରାବୃତ୍ତି ମୂଲ୍ୟ (ଶୀର୍ଷକ-୨, ଉପରେ)	
ଘ	ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ବିକ୍ରି ହୋଇଥିବା ମୋଟ ପରିମାଣ (ଶୀର୍ଷକ-୩, ଉପରେ)	
	ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ମୂଲ୍ୟ/ଏକକ (ସୂଚନା = କ/ଘ)	

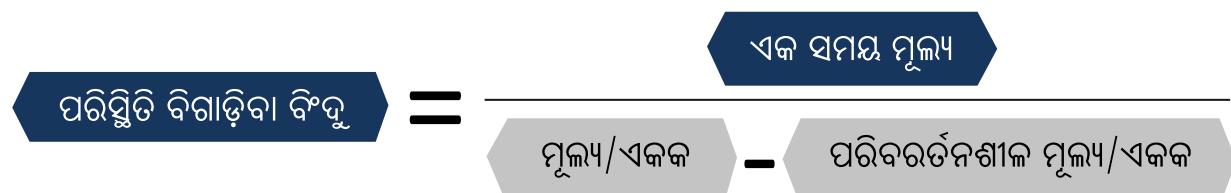
୪.୨ ଯୁନିଟ ପିଛା ମୂଲ୍ୟ ଗଣନା ।

ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ		ପରିମାଣ
ଗ	ମୋଟ ରାଜସ (ଶୀର୍ଷକ- ୩, ଉପରେ)	
ଘ	ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ବିକ୍ରି ହୋଇଥିବା ମୋଟ ପରିମାଣ (ଶୀର୍ଷକ-୩, ଉପରେ)	
	ମୂଲ୍ୟ/ଏକକ (ସୂଚନା = ଗ/ଘ)	

୪.୩ ମୁଖ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ଗଣନା

ମୁଖ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ = ସମୁଦାୟ ଏକ ସମୟ ମୂଲ୍ୟ (ଶୀର୍ଷକ-୨, ଉପରେ)

୧.୪ ପରିସ୍ଥିତି ବିଗାଡ଼ିବା ବିଂଦୁ (ବି ଇ ପି)/ଏକକ

ପୃଷ୍ଠାଭୂମି ପଠନ:

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସହାୟକ ପୁସ୍ତିକାକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ପଢନ୍ତୁ ।

୧.ଅଧ୍ୟାୟ-୪: ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ

୪.୪ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ବିଶ୍ଵତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ

୨. ଅଧ୍ୟାୟ-୫: ନମୁନା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା

୪.୧ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା- ୧ : ଚିନାବାଦାମ ।

ଅଧୂବେଶନ - ୫

ଅଧୂବେଶନ ଆଖ୍ୟା: ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ: ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ଏବଂ ବିପଦ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା ।

ଅଧୂବେଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ:

୧. ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଅଧିକ ଉପାଦାନକୁ ବୁଝିବା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଏହି ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ କ'ଣ ଏବଂ କିପରି ଲେଖିବା ଶିଖିବା ।

ଅଧୂବେଶନର ଧାନ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ:

୧. ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା- ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ।
୨. ବିପଦ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା - ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ।

ସମୟ: ୧୦ ମିନିଟ

ଅଧୂବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠି:

ବିଷୟବସ୍ତୁ	ଅବଧି	ପଞ୍ଚତି	ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକ
୧ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା- ନଗଦ ପ୍ରବାହ ଏବଂ ନଗଦ ଜମା ପରିମାଣ ସୀମା	୧୪ ମିନିଟ	ପାରଷ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି ଏବଂ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକ
୨ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା- ଲାଭ ଏବଂ କ୍ଷତି	୧୪ ମିନିଟ	ପାରଷ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଘଟଣା ଅଧୟନ	ପି ପି ଟି, ସହାୟକ ପୁସ୍ତକ ଏବଂ ଘଟଣା ଅଧୟନ
୩ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା-ବେଳେନ୍ଦ୍ର ସିର	୧୪ ମିନିଟ	ପାରଷ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଘଟଣା ଅଧୟନ	ପି ପି ଟି, ସହାୟକ ପୁସ୍ତକ ଏବଂ ଘଟଣା ଅଧୟନ
୪ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା- ଅଭ୍ୟାସ	୩୦ ମିନିଟ	ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ	ଚାର୍ଟ, ଡେଟ, କ୍ଲିପ, ଅଠାଟେପ୍ ଏବଂ ବୋର୍ଡ
୫ ବିପଦ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା	୧୪ ମିନିଟ	ପାରଷ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି ଏବଂ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକ

ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚିପ୍ରଣୀ:

ଏହି ଅଧୂବେଶନରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ନଗଦ ପ୍ରବାହ, ନଗଦ ପ୍ରାପ୍ୟ ଅର୍ଥ ସୀମା, ଲାଭ ଓ କ୍ଷତି ଏବଂ ଦେଶୀ ପାଉଣୀର ସନ୍ତୁଳିତ ହିସାବ (ବାଲାନ୍ତ୍ର ସିର) ବିବରଣୀ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ । ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଧାନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଉପରୋକ୍ତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଏକ ସଫଳ ବ୍ୟବସାୟ ଉଦ୍ୟମ ପାଇଁ ସେଗୁଡ଼ିକର ପୂର୍ଣ୍ଣାନୁପୂର୍ଣ୍ଣ ସମୀକ୍ଷା କରିବାର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ଉପରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଉଦ୍ଦାହରଣ ଏବଂ ତୃତୀୟ ନେଇ ଆସିବେ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ, ଯାହା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ନଗଦ ପ୍ରବାହ ବିବରଣୀ, ଲାଭ ଏବଂ କ୍ଷତି ହିସାବରେ ଲୋକମାନେ ହିସାବ କରନ୍ତି ।

ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟର ବଂଚିବା ପାଇଁ ନଗଦ ଜରୁରୀ । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବସାୟ ଲାଭରେ ଅଛି କିନ୍ତୁ ବ୍ୟବସାୟ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ପୂରଣ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଗଦ ନଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହା କିପରି ଘଟେ ଏବଂ କାହିଁକି ଏହା

ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତାହା ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ, ସମବାୟ ସମିତି କିମ୍ବା କର୍ପୋରେଟରଙ୍କ ଏପରି ନଗଦ ନିଷ୍ଠାତି ମୂଳକ ଏକ ଉଦାହରଣ ଦେବା ଉଚିତ । ଏହାପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଚିନାବାଦାମ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରୁ ନଗଦ ପ୍ରବାହ ଦେଖାଇବା ଉଚିତ ।

ଲାଭ ଏବଂ କ୍ଷତି ଏବଂ ଦେଶୀ ପାଉଣାର ସନ୍ତୁଳିତ ହିସାବ (ବାଲାନ୍ୟସିଟ) ହେଉଛି ଏକ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନାର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ଯାହାକି କୌଣସି ରଣଦାତା ଦେଖନ୍ତି ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ଵକ୍ଷ୍ଵ ଭାବରେ ଜଣାଇବା ଉଚିତ ମନେ କରନ୍ତି । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଲାଭ ଓ କ୍ଷତି ଏବଂ ଯେ କୌଣସି କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ କିମ୍ବା ସମବାୟ ସମିତିର ବାଲାନ୍ୟସିଟ ଦେବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଏହା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବାକୁ କୁହନ୍ତୁ । ଏହା ପରେ ଚିନାବାଦାମ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରୁ ଲାଭ ଏବଂ କ୍ଷତି ବିବରଣୀ ଏବଂ ବାଲାନ୍ୟ ସିଟ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ଏହା ଅନୁସରଣ କରି, ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଏବଂ ଲାଭ ଓ କ୍ଷତି ଏବଂ ନଗଦ ପ୍ରବାହ ବିବରଣୀ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କହିବା ଉଚିତ । ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ରାଜସ ଏବଂ କ୍ୟାସ ଇନ୍ ଓ କ୍ୟାସ ଆଉଟ୍ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ନଗଦ ପ୍ରବାହର ଲିଖିତ ବିବରଣୀରେ ଅଭ୍ୟାସ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯିବା ଉଚିତ । ଏଭଳି ଫର୍ମ ନିମ୍ନରେ ଦିଆ ଯାଇଛି । ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଏକ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ସହିତ ଜଂଜାଳମୁକ୍ତ / ସଙ୍କଳ କରିବା ।

ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବିପଦ ପରିଚାଳନା, ଏହାର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଏହାକୁ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଲାଭ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରସଂଗ ସୃଷ୍ଟି କରି ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଚିନାବାଦାମ ଯୋଜନା ସହାୟତାରେ ବିପଦ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ଦିଗକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଉଚିତ ।

ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ:

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଉଚିତ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପାଦାନର ଅଧିକ ଅନୁସଂଧାନକୁ ସ୍ଥାପାଇ ଥାଏ ।

ଅଭ୍ୟାସ / ଘଟଣା ଅଧ୍ୟୟନ:

୧. ଲାଭ ଏବଂ କ୍ଷତିର ହିସାବ- ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ବ ଅଭ୍ୟାସରୁ ଏକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସମୁଦ୍ରା ବାରମ୍ବାର ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ମୋଟ ରାଜସ ଆକଳନ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଲାଭ କିମ୍ବା କ୍ଷତି କରିବ କି ନାହିଁ ଗଣନା କରିବା ଉଚିତ ।

ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ		ପରିମାଣ
୧ ମୋଟ ରାଜସ (କ)		
୨ ମୋଟ ପୁନରାବୃତ୍ତି ମୂଲ୍ୟ (କାର୍ଯ୍ୟକମ ମୂଲ୍ୟ) (ଖ)		
ଲାଭ/କ୍ଷତି (କ ଓ ଖ କିମ୍ବା କ-ଖର ପାର୍ଥକ୍ୟ)		

୨. ନଗଦ ପ୍ରବାହ ଗଣନା- ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକୁ ନିମ୍ନ ବର୍ଗରେ ଏକ ବର୍ଷରେ ସମସ୍ତ ନଗଦ ଲେଖିବା ଓ ନଗଦ ଲେଖିବାକୁ କୁହାଯିବା ଉଚିତ ।

ଡାଲିକାଭୁକ୍ତ ବିଷୟ- କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନକୁ ନଗଦ ଆସୁଛି ।	ପରିମାଣ	ଡାଲିକାଭୁକ୍ତ ବିଷୟ- କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନରୁ ବାହାରକୁ ଯାଉଛି ।	ପରିମାଣ

୩. ନଗଦ ପ୍ରାପ୍ୟ ଅର୍ଥ ସୀମା—ଗୋଷାଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଏକ ବର୍ଷରେ ସମସ୍ତ ନଗଦ ଏବଂ ନଗଦ ମାସରେ ଲେଖିବା ଏବଂ ନଗଦ ପ୍ରାପ୍ୟ ଅର୍ଥ ସୀମା ଗଣନା କରିବାକୁ କୁହାଯିବା ଉଚିତ । (ସୂଚନା—ସର୍ବାଧିକ ମାସିକ ନକାରାତ୍ରିକ ଅବଶିଷ୍ଟ ନଗଦ ପ୍ରବାହ ହେଉଛି ନଗଦ ପ୍ରାପ୍ୟ ଅର୍ଥ ସୀମା ।)

ତାଳିକାଭୂତ ବିଷୟ	ଏପ୍ରିଲ	ମଇ	ଜୁନ	ଜୁଲାଇ	ଆଗଷ୍ଟ	ସେପ୍ଟେମ୍ବର	ଆକ୍ଟୋବର	ନେପେଯର	ଡିସେମ୍ବର	ଜାନୁଆରୀ	ଫେବୃଆରୀ	ମାର୍ଚ୍ଚ
ନଗଦ ପ୍ରବାହ												
କ	ସମୁଦ୍ର ମାସିକ ନଗଦ- ପ୍ରବାହ- ଆରଟ ଫେୟୁ											
	ନଗଦ ପ୍ରବାହ											
ଖ	ସମୁଦ୍ର ମାସିକ ନଗଦ- ଆରଟ ଫେୟୁ											
	ପ୍ରକୃତ ନଗଦ ପ୍ରବାହ											
	ପ୍ରକୃତ ନଗଦ ପ୍ରବାହ (କ-ଖ)											
	ନକାରାତ୍ରିକ ନଗଦ ପ୍ରବାହ (ସର୍ବାଧିକ)											

ପୃଷ୍ଠାମୁଖ ପଠନ:

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ତାଳିମ ପାଇଁ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ପଢନ୍ତୁ

୧. ଅଧ୍ୟାୟ-୪: ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ

୧.୪. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ବିଶ୍ଵତ ଆଲୋଚନା

୨. ଅଧ୍ୟାୟ-୪: ନମ୍ବନା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା

୪.୧ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା-୧: ଚିନାବାଦାମ

ଅଧ୍ୟବେଶନ - ୭

ଅଧ୍ୟବେଶନ ଆଖ୍ୟା: ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ: କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ ସାରାଂଶ, ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା ଏବଂ ଲିଂଗ ।

ଅଧ୍ୟବେଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ:

୧. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଏକ ଶାସନ ପରିଚାଳନା ସାରାଂଶ ସହିତ ପରିଚିତ ହେବା ।

୨. ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତାର ମହତ୍ୱ ଏବଂ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତିର ମହତ୍ୱ ବୁଝିବା ।

୩. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଲିଂଗଗତ ସନ୍ତୁଳନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ବୁଝିବା ।

ଅଧ୍ୟବେଶନର ଧାନ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ:

୧. କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ ସାରାଂଶ – ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।
୨. ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିର କୃଷି ଏବଂ ଆଭିମୁଖ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ।
୩. କୃଷିରେ ମହିଳାଙ୍କ ସଂପୃକ୍ତି ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଲିଂଗଗତ ସନ୍ତୁଳନ ନିଷ୍ଠିତ କରିବା ।

ସମୟ: ୯୦ ମିନିଟ

ଅଧ୍ୟବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠି:

ବିଷୟବତ୍ତୁ	ଅବଧି	ପରିଣାମ	ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ
୧ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ – ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।	୨୦ ମିନିଟ	ପାରିଷ୍କାରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ୍ୟ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି ଏବଂ ସଂଦର୍ଭ ପୁସ୍ତକ
୨ ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା ଆଭିମୁଖ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ।	୪୦ ମିନିଟ	ପାରିଷ୍କାରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ୍ୟ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ପଠନ
୩ କୃଷିରେ ମହିଳାଙ୍କ ସଂପୃକ୍ତି ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଲିଂଗଗତ ସନ୍ତୁଳନ ନିଷ୍ଠିତ କରିବା ।	୩୦ ମିନିଟ	ପାରିଷ୍କାରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ୍ୟ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ପଠନ

ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚିତ୍ରଣୀ:

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ ସାରାଂଶର ଅର୍ଥ ଏବଂ ଏହାକୁ ବ୍ୟବସାୟିକ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଏହି ଅଧିବେଶନ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ନିଷ୍ଠିତ କରିବା ଉଚିତ । କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ ଲେଖିବା ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଯାଚ ତାଳିକା ଅଂଶିଦାର କରିବା ଉଚିତ । ଏହା ପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ଵ ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ଏବଂ ଚିନାବାଦାମ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ ଲେଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣକୁ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ ଉପମ୍ପାପନ କରିବାକୁ କହିବା ଉଚିତ, ଯାହାକି ସେମାନେ ଲେଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ପ୍ରସଂଗ ଯୋଗ କରି ଦଳକୁ ସମର୍ଥନ କରିବେ ।

ଏହା ପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା ଏବଂ ଲିଂଗଗତ ସନ୍ତୁଳନର ଅନ୍ୟ ଦୂଇଟି ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପାଦାନ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ । ଯଦିଓ ଏହି ଦୂଇଟି ଉପାଦାନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଠାରୁ ଅଳଗା ନୁହେଁ, ଏହା ନିଷ୍ଠିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଯୋଜନା ଏହାର ବିକାଶ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଥିବାବେଳେ ଏହା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଛି ଏବଂ ଏହାକୁ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ସମ୍ଭାବନା ଦେଇବା ଆବଶ୍ୟକ । ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ସାରଣୀରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ସଂକଷିତ ହୋଇଛି ଯାହା ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା ଏବଂ ଲିଂଗଗତ ସନ୍ତୁଳନ ପାଇଁ ଯାଚିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ପ୍ରାସଂଗିକ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ	
ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା ପାଇଁ	ଲିଂଗ ସନ୍ତୁଳନ ପାଇଁ
କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗ୍ରହନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରୁଥିବା ଆଧାର	ବ୍ୟବସାୟ ଧାରଣା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବର
ବ୍ୟବସାୟ ଧାରଣା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବର	ବଜାର ଗବେଷଣା
ବଜାର ଯୋଜନା (ମୁଖ୍ୟତଃ ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିର ଫର୍ମଲ ବିବିଧତା କିମ୍ବା ପଶୁପାଳନ ପାଇଁ ଉପାଦ)	ବଜାର ଯୋଜନା
କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନ ପଢ଼ନ୍ତି	କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନ ପଢ଼ନ୍ତି
ବିପଦ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା	ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା

ଆଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନ୍ଦୁ ଉପରୋକ୍ତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନକ ଧାନ ଦେବା ଉଚିତ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରଥମେ ଆଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ ଏହା କରିବାର କାରଣ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ଜାଣିବା ଉଚିତ । ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା ଏବଂ ଲିଂଗ ଉପରେ ନା ଟି ଅତିରିକ୍ତ ପଠନ ଅଛି । ପ୍ରଶ୍ନକ ଆଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଗୃହକାର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ପଡ଼ିବାକୁ ଏବଂ ଏହି ଅଧିବେଶନରେ ଏହି ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାକୁ କହିବା ଉଚିତ ।

ପ୍ରଶ୍ନକ ଆଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନ୍ଦୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଏବଂ ସେମାନ୍ଦୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ସେମାନ୍ଦୁ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ :

୧. ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା ଏବଂ ଲିଂଗର ଅର୍ଥ ।
୨. ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା ନିବେଶ, ଅଭ୍ୟାସ ଏବଂ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ।
୩. କୃଷିରେ ମହିଳାଙ୍କ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଲିଂଗଗତ ସନ୍ତୁଳନ ସ୍ଵନିଶ୍ଚିତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ।

ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ:

ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା

୧. ଗତ କିଛି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଜଳବାୟୁରେ ଆପଣ କେଉଁସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୁଡ଼ିକ ଦେଖୁଛୁନ୍ତି ?
୨. ଏହା କୃଷି ଉପରେ କିପରି ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ଥାଏ ? ଆପଣଙ୍କର ଅନୁଭୂତି କ'ଣ ?
୩. ଏହା ପଶୁମାନ୍ଦୁ କିପରି ପ୍ରଭାବିତ କରେ ? ଆପଣଙ୍କର ଅନୁଭୂତି କ'ଣ ?
୪. ଏହା କୃଷକମାନ୍ଦୁ କିପରି ପ୍ରଭାବିତ କରେ ? ଆପଣଙ୍କର ଅନୁଭୂତି କ'ଣ ?
୫. ଆପଣ ଏପରି କାହାକୁ ଦେଖିଛୁନ୍ତି ଯିଏ ଏହାଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି ? କିପରି ଓ କାହିଁକି ?
୬. ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ନକାରାତ୍ରିକ ପ୍ରଭାବକୁ ହାସ କରିବା କିମ୍ବା ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ କ'ଣ କରିବା ଉଚିତ ?

ଲିଂଗ

୧. କୃଷି ଉପାଦନରେ ପର୍ଯ୍ୟାୟ କ'ଣ ? (ସୂଚନା- ନିବେଶ, ପ୍ରସ୍ତୁତି, ବିହନ, ତୃଣକ, ସାର ପ୍ରୟୋଗ, ଜଳସେଚନ, ଅମଳ, ସଂରକ୍ଷଣ, ବଜାରରେ କିଣା ବିକା କାର୍ଯ୍ୟ)
୨. କେଉଁ ଲିଙ୍ଗ ଏଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତ୍ୟେକରେ ଅଧିକ ଜଢ଼ିତ (ସଂଖ୍ୟା ଏବଂ ଘାଟା)
୩. କୃଷି ପାଇଁ ମହିଳା ଓ ପୁରୁଷ ବିଭିନ୍ନ ଉପକରଣ ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି କି ?
୪. କୃଷିଜାତ ଦ୍ରୁବ୍ୟ ପରିବହନ ଏବଂ କିଣା ବିକା ପାଇଁ ମହିଳା ଏବଂ ପୁରୁଷ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି କି ? କିପରି ଏବଂ କାହିଁକି ?
୫. କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯୋଜନା ରୂପରେଖା କିମ୍ବା ତାଲିମ କିମ୍ବା ରଣ ନକ୍ଷାକନ କରିବା ବେଳେ କିଏ କୃଷକ ଭାବରେ ବିବେଚିତ ହୁଏ ? ପୁରୁଷ କିମ୍ବା ମହିଳା ନା ଉଭୟ ?
୬. ଯୋଜନା କିମ୍ବା ତାଲିମ କିମ୍ବା ରଣ ଲିଂଗ ଅନ୍ତର୍ଭୁତ କି ? କିପରି ? କାହିଁକି ?
୭. ଲିଂଗ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ରୂପରେଖା କିମ୍ବା କୃଷି ସଂପ୍ରସାରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକ କିପରି ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ରୂପାକନ ହେବା ଉଚିତ ?
୮. ଆପଣଙ୍କର କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ବେଳେ ଲିଂଗ ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ ଆପଣ କ'ଣ କରିବା ଉଚିତ ?

ଅଭ୍ୟାସ/ଘଟଣା ଅଧ୍ୟୟନ:

ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ- ଚିନାବାଦାମ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ ସାରାଂଶ ଚିଠି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା । ପୂର୍ବ ଅଧିବେଶନରେ ଚିନାବାଦାମରେ ହୋଇଥିବା ଆଲୋଚନା ଉପରେ ଆଧାର କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ ସାରାଂଶ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ

কুহায়িবা উচিত। গোষ্ঠীগুଡ়িক সহায়ক পুষ্টকর অধ্যায়-৪ রে দিআ যাইথিবা তালিকাকু উল্লেখ করিপারিবে।

পৃষ্ঠামূলি পত্রন:

ব্যবসায় যোজনা উপরে উন্নত প্রশিক্ষণ পাই সহায়ক পুষ্টককু অনুসরণ করত্ব এবং পতত্ব।

১. অধ্যায় - ৪ ব্যবসায় যোজনার উপাদান।
- ৪.৪ ব্যবসায় যোজনার উপাদানগুଡ়িক বিষয়ে বিস্তৃত আলোচনা।
৯. অধ্যায়-৪ নমুনা ব্যবসায় যোজনা
- ৪.১ ব্যবসায় যোজনা- ১: চিনাবাদাম

অভিরিক্ত পত্রন:

১. ভারত কাহিঁকি জলবায়ু – স্লায়ী কৃষি প্রশালী আবশ্যিক করে। systems
(<https://www.downtoearth.org.in/blog/agriculture/why-india-needs-climate-resilient-agriculture-systems-75381>)
২. ভারতীয় কৃষির ভবিষ্যত
(<https://www.downtoearth.org.in/blog/agriculture/the-future-of-indian-agriculture-75384>)
৩. কৃষিরে মহিলাঙ্ক সংপৃষ্ঠি
(<https://www.thehindu.com/business/farm-sector-sees-feminisation/article22564340.ece>)

অধূবেশন - ৩, গ ৩ ৯

অধূবেশন আশ্যা : ব্যবসায় যোজনার উপাদানগুଡ়িক ভল ভাবে বুঝিব।

অধূবেশন উদ্দেশ্য:

১. সংপূর্ণ ব্যবসায় যোজনা বিষয়ে এক বুরোমশা বিকাশ করিব।
২. এক মৌলিক ব্যবসায় যোজনা প্রস্তুত করিবারে উত্তীর্ণিকার অভিজ্ঞতা হাস্ত।

অধূবেশন ধান ক্ষেত্রগুଡ়িক:

১. ব্যবসায় যোজনার উপাদান গুଡ়িক।
  - ক) বজার/শিল্প বিশেষজ্ঞ, মূল্য শুঁঙ্গলা বিশেষজ্ঞ এবং এস্ট্ৰুটু ও টি বিশেষজ্ঞ।
  - খ) ব্যবসায় ধারণা এবং ব্যবসায় নমুনা।
  - গ) বজার অনুসংধান-পরিবর্ত্ত সংধান
  - ঘ) বজার যোজনা।
  - ঙ) প্রক্রিয়া এবং মানব সম্পদ যোজনা।
  - চ) পরিবেশ স্থীরতা এবং জলবায়ু স্থীর আভিমুখ্য।
  - ছ) লিঙ্গ অন্তর্ভুক্তি।
২. ব্যবসায় যোজনা- ৩: হৃতি ডালি
৩. ব্যবসায় যোজনা- ৪ : কপি, গোলমুরিচ এবং হলদা।

সময়: ২৭০ মিনিট

ଅଧ୍ୟବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠି:

ବିଷୟବସ୍ତୁ	ଅବଧି	ପଢ଼ିଛି	ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ
୧ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଏବଂ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟ ବିକାଶ ଯୋଜନାର ଭାବରେ ଉପରେ ଆଲୋଚନା ।	୧୫ ମିନିଟ୍	ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ	ଡ୍ରଙ୍ କାଗଜ ଏବଂ ସ୍କେଚ କଲମ
୨ ବ୍ୟବସାୟ ଧାରଣା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବନ ଚିନ୍ତନ କରିବା ।	୧୫ ମିନିଟ୍	ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ	ଡ୍ରଙ୍ କାଗଜ ଏବଂ ସ୍କେଚ କଲମ
୩ ସଂପୃଷ୍ଟ ରାଜ୍ୟରେ ଦଳୀୟ ବଜାର ଅନୁସଂଧାନ କରିବା ।	୩୦ ମିନିଟ୍	ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ	ଝାଟରନେଟ୍, ସ୍ଲାର୍ଟଫୋନ, ଡ୍ରଙ୍ କାଗଜ ଏବଂ ସ୍କେଚ କଲମ
୪ ବଜାର ଯୋଜନା	୨୦ ମିନିଟ୍	ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ	ଡ୍ରଙ୍ କାଗଜ ଏବଂ ସ୍କେଚ କଲମ
୫ ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା	୧୦ ମିନିଟ୍	ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ	ଡ୍ରଙ୍ କାଗଜ ଏବଂ ସ୍କେଚ କଲମ
୬ ଉପରୋକ୍ତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଏବଂ ଚାର୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା	୩ ଘାଟା	ଗୃହ କାର୍ଯ୍ୟ	ଡ୍ରଙ୍ କାଗଜ ଏବଂ ସ୍କେଚ କଲମ
୭ ପରିବେଶ ସ୍ଥିରତା ଏବଂ ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିର ଆଭିମୁଖ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତିକୁ ପରାମା ଏବଂ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ।	୩୦ ମିନିଟ୍	ଗୃହ କାର୍ଯ୍ୟ	ଡ୍ରଙ୍ କାଗଜ ଏବଂ ସ୍କେଚ କଲମ
୮ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଲିଂଗଗତ ସଂକୁଳନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ।	୩୦ ମିନିଟ୍	ଗୃହ କାର୍ଯ୍ୟ	ଡ୍ରଙ୍ କାଗଜ ଏବଂ ସ୍କେଚ କଲମ
୯ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଏବଂ ଆଲୋଚନା	୧୮୦ ମିନିଟ୍	ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପନା ଏବଂ ଉପସ୍ଥାପନା ଉପରେ ବୃଦ୍ଧତ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଲୋଚନା	ଡ୍ରଙ୍ କାଗଜ ଏବଂ ସ୍କେଚ କଲମ, ବୋର୍ଡ ଅଠା ଫେପ୍

ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚିପଣି:

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଆଶ୍ରମଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଛାତ୍ରି ଗୋଷ୍ଠୀରେ ବିଭିନ୍ନ କରିବା ଉଚିତ (ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀର ଚାରି କିମ୍ବା ପାଂଚଜଣ ଆଶ୍ରମଗ୍ରହଣକାରୀ) ଏବଂ ନାଟି ଦଳକୁ ଡାଲି ଉପରେ କାମ କରିବାକୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ନାଟି ଗୋଷ୍ଠୀକୁ କପି, ଗୋଲମରିଚ ଏବଂ ହଳଦୀ ଉପରେ କାମ କରିବାକୁ କୁହକୁ । ଡାଲିରେ କାମ କରୁଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକ ହରତ୍ ଡାଲି ୧ ବ୍ୟତୀତ ଭାରତର ଯେ କୌଣସି ନିଜ ପସଦର ଡାଲି ବାଛିବା ଉଚିତ । ସେହି ଡାଲି ଗୋଲମରିଚ, କପି ଏବଂ ହଳଦୀ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀ ପ୍ରାକୃତିକ / ଜଂଗଳ, ଛୋଟ ଏବଂ ବଡ଼ ଉଦ୍ୟାନ ପରି ଉକ୍ତକୁ ଶୁଣିର ବିଭିନ୍ନ ବୃକ୍ଷର ଚିନ୍ତନ କରିବା ଉଚିତ । ସହାୟକ ପୁସ୍ତକରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ହରତ୍ ଡାଲି, ଏବଂ କପି, ଗୋଲମରିଚ ଏବଂ ହଳଦୀ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଏବଂ ରଣନୀତି ଭାବରେ ସେମାନେ ଅନୁସରଣ କରିବା ଉଚିତ ।

ଡାଲି ୧ – ସହାୟକ ପୁସ୍ତକରେ ଦିଆ ଯାଇଛି, ଆଶ୍ରମଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଡାଲି ବାଛିବା ପାଇଁ ଉପାଦ୍ୟତ କରନ୍ତୁ ।

ସେହି ଆଧାରରେ ସେମାନେ ସେମାନ୍କର ବ୍ୟବସାୟ ଧାରଣା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ଓ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ନମ୍ବନାକୁ ରୂପାଳକନ କରିବା ଉଚିତ । କାର୍ଯ୍ୟକୁ ବିଭାଜନ କରି ଏବଂ ମନୋନୀତ ରାଜ୍ୟରେ ଚିହ୍ନଟ ବ୍ୟବସାୟ ଧାରଣା ପାଇଁ ବଜାର ଅନୁସଂଧାନ ଦ୍ୱାରା ଆବଶ୍ୟକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁସଂଧାନ କରିବେ । ଅଧିକତ୍ତୁ ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକ ଏକ ମାର୍କେଟ୍ ଯୋଜନା, ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତୁତି କରିବା ଉଚିତ ।

ସଂଧାରେ ୨ ଗୋଷ୍ଠୀ ସୁବିଧାରେ ରହି ଏକତ୍ରିତ ହେବା ଏବଂ ପୁନର୍ବାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ । ସେମାନେ ଅଧିକ ବିଷ୍ଟୁତ ଭାବେ ଅନୁସଂଧାୟ ହେବେ, ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ବିଷ୍ଟୁତ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରିବେ ଏବଂ ଯୋଜନାକୁ ମାର୍ଜିତ କରିବେ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ । ଥରେ ସମସ୍ତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ସରିବା ପରେ, ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନେ ନିଶ୍ଚିତ ହେବା ଉଚିତ ଯେ, ସମସ୍ତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ପରିବେଶ ସ୍ଥିରତାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ପରିବେଶକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କ୍ଷତି ପହଞ୍ଚାଉ ନାହାନ୍ତି । କ୍ରୟ, ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ଜଟିଳ ପରିଚାଳନା ଭଲି ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିର କି ନୁହେଁ ସେମାନେ ତାହା ଯାଚ କରିବା ଉଚିତ । ଉତ୍ତର ଲିଂଗର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଶାଳୀ ଯୋଜନା ଏବଂ ମାନବ ସମ୍ବଲ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ନା ନୁହେଁ ତାହା ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଯାଚ କରିବା ଉଚିତ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ସେମାନ୍କର ଉପସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ୧୫ ମି. ଏବଂ ସଂଦେହ ଓ ପ୍ରଶ୍ନର ସଂଖ୍ୟାକରଣ ପାଇଁ ୧୦ ମିନିଟ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପସ୍ଥାପନକୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ୫ ମିନିଟ ତଥ୍ୟ ଅନୁସରଣ କରିବା ପାଇଁ ଦେବେ ।

ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ:

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ (ଗୁଡ଼ିକ) ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନେ ଉପସ୍ଥାପନା ଉପରେ ଆଧାର କରି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରବା ଉଚିତ ।

ଅଭ୍ୟାସ/ଘରଣା ଅଧ୍ୟୟନ:

୧. ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି ଉପରେ ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ (ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ବ୍ୟତୀତ) ।

ପୃଷ୍ଠାଭୂମି ପଠନ:

ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକ

ଅଧ୍ୟାୟ-୪: ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ

୪.୪ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ବିଷ୍ଟୁତ ଆଲୋଚନା ।

ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଅଧ୍ୟାୟ-୫ ନମ୍ବନା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ।

୪.୩ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା-୩: ଡାଲି- ହରଡ଼ ଡାଲି

୪.୪ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା -୪: କଟି, ଗୋଲମରିଚ ଏବଂ ହଲଦୀ ।

୨. ଏହା ଏକ ଘୋରଇ କାର୍ଯ୍ୟ ଯାହା ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନେ ରହୁଥିବା ସ୍ଥାନରେ ସଂଧାରେ କରିବେ ।

ଅଧ୍ୟବେଶନ - ୧୦, ୧୧ , ୧୨ ଏବଂ ୧୩

ଅଧ୍ୟବେଶନ ଆଖ୍ୟା: ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଗଭୀର ଭାବରେ ନିମଜ୍ଜିତ / ନିମଗ୍ନ ହେବା ।

ଅଧ୍ୟବେଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ:

୧. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପାଦାନକୁ ଗଭାର ଭାବରେ ବୁଝିବା ।

୨. ଏକ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପଢିବା ଏବଂ ବୁଝିବାରେ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ କରିବା ।

ଅଧ୍ୟବେଶନର ଧାନ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ:

୧. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ।
କ) ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା
ଖ) ବିପଦ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା
୨. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା: ମସ୍ୟଚାଷ ।
୩. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା: ଫଳ ଏବଂ ପନ୍ଦିପରିବା ।

ସମୟ: ୩୩୦ ମିନିଟ

ଅଧ୍ୟବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠିା:

ବିଷୟବତ୍ତୁ	ଅବଧି	ପଞ୍ଜତି	ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ
୧ ମସ୍ୟଚାଷ ଉପରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା	୧୮୦ ମିନିଟ	ପାରଷ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ୍ୟ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି
୨ ଫଳ ଏବଂ ପନ୍ଦିପରିବା ଉପରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା	୧୭୦ ମିନିଟ	ପାରଷ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ୍ୟ ଆଲୋଚନା	ପି ପି ଟି
୩ ଫଳ ଏବଂ ପନ୍ଦିପରିବା ପାଇଁ ବିପଦ ପରିଚାଳନା	୨୦ ମିନିଟ	ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ	କାଗଜ ଏବଂ କଲମ

ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚିପ୍ରଣୀ:

ଏଥରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଉଭୟ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ପି ପି ଟି ପ୍ରିସ୍ତ୍ରୀ କରିବା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ସମସ୍ତ ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ ଏକ ପାରଷ୍ପରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଆକାରରେ । ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଏହି ବିଷୟ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ଝାନ ବାଟିବାକୁ ଉପସାହିତ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଆଲୋଚନାକୁ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଏବଂ ଜୀବନ୍ତ କରିବା ଉଚିତ । ଶେଷରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଫଳ ଏବଂ ପନ୍ଦିପରିବା ପାଇଁ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା ଉପରେ ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କହିବା ଉଚିତ ।

ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ:

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏପରି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଉଚିତ ଯାହାକି ଆଲୋଚନାକୁ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କରିବା ପାଇଁ ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଅଭିଜ୍ଞତା ଏବଂ ଝାନ ବାଟିବାକୁ ଉପସାହିତ କରିଥାଏ । ଆଲୋଚନାରୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ିକ ସତ୍ୟପ୍ରବୃତ୍ତ ଭାବରେ ପ୍ରକଟ ହେବବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ ।

ଅଂଶ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାକୁ ଉପସାହିତ କରିବା ଉଚିତ ଯା'ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ଅଧ୍ୟବେଶନରେ ଅଧିକ ଜଡ଼ିତ ହେବେ ଏବଂ ଧାନ ଦେବେ ।

ପୃଷ୍ଠାମ୍ବିନୀ ପଠନ:

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ତାଳିମ ପାଇଁ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ପଢନ୍ତୁ ।

୧. ଅଧ୍ୟାୟ-୪: ନମୁନା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା

୪.୨ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା-୪: ମସ୍ୟଚାଷ

୪.୪ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା-୨: ଫଳ ଓ ପନ୍ଦିପରିବା ।

ଅଧ୍ୟବେଶନ - ୧୪, ୧୫ ଏବଂ ୧୬

ଅଧ୍ୟବେଶନ ଆଖ୍ୟା: ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ।

ଅଧ୍ୟବେଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ:

- କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପଢ଼ିବା, ବୁଝିବା ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା କରିବାରେ ଉନ୍ନତ କୌଣସି ବିକାଶ କରିବା।
- କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ବିକାଶରେ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା।

ଅଧ୍ୟବେଶନର ଧାନ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ:

- ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ସମସ୍ତ ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ।
- ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା: କୁକୁଡ଼ା
- ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା: ମହୁ।

ସମୟ: ୨୭୦ ମିନିଟ୍

ଅଧ୍ୟବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠି:

ବିଷୟବସ୍ତୁ		ଅବଧି	ପଦ୍ଧତି	ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ
୧	ବିଷ୍ଟୁତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି	୧୮୦ ମିନିଟ୍	ଗୋଷ୍ଠୀ କାର୍ଯ୍ୟ (ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ)	ଡ୍ରଙ୍ଗ କାଗଜ ଏବଂ କଲମ
୨	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପସ୍ଥାପନା	୯୦ ମିନିଟ୍	ଗୋଷ୍ଠୀ କାର୍ଯ୍ୟ (ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ) ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଲୋଚନା (ବଡ଼ ଗୋଷ୍ଠୀ)	ଡ୍ରଙ୍ଗ କାଗଜ, କଲମ, କାନ୍ତୁ କଂଟା/କିପ, ବୋର୍ଡ ଓ ଅଠା ଟେପ୍

ବିଷ୍ଟୁତ ଭାବରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚିଠି:

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଛାତ୍ର ଗୋଷ୍ଠୀରେ ବିଭକ୍ତ କରିବା ଉଚିତ (ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଚାରି କିମା ପାଂଚ ଜଣ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ରହିବେ, ପୂର୍ବ ଗୋଷ୍ଠୀ ରଚନା ଠାରୁ ଭିନ୍ନ)। ଚିନୋଟି ଗୋଷ୍ଠୀ କୁକୁଡ଼ା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଚିନୋଟି ଗୋଷ୍ଠୀ ମହୁ ଉପରେ କାମ କରିବାକୁ କୁହାଯିବା ଉଚିତ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅନ୍ୟ ଏକ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ସଂପ୍ରଦାୟ ଚିନ୍ତନ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ।

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପାଦାନ ଲେଖିବା ପାଇଁ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକରେ ଏକ ଯାଚ ତାଳିକା ଅନ୍ତର୍ଭୁତ ଅଛି । ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ ଏହାକୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଉଚିତ । ଯାଚ ତାଳିକା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମାତ୍ର ଭାଷାରେ ୧୦-୧୫ ପୃଷ୍ଠାର ଏକ ହଷ୍ଟଲିଖନ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଦଲିଲ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ । ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ମହୁ ଏବଂ କୁକୁଡ଼ା ଉପରେ ତଥ୍ୟାବଳୀ କାଗଜ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ପାରିବେ ।

ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକ ଶ୍ରେଣୀ ଗୃହରେ ଏବଂ ରହିବା ସ୍ଥାନରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ସେମାନେ ବ୍ୟବସାୟ

ଯୋଜନା ଉପରେ ଏକ ଦଲିଲ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରସଂଗ ଧାରଣ କରିଥିବା ଏକ ଚାର୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଚାର୍ଟ ପରଦିନ ପାଇଁ ଗୋଷ୍ଠୀ ଉପସ୍ଥାପନ କଲା ସମୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଧିବେଶନରେ ଅନ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ସେହି ଦସ୍ତାବିଜକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପଡ଼ିବେ, ବୁଝିବେ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା କରିବେ ।

ଅଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନା:

ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅଂଶଗୁରୁତ୍ୱକାରୀମାନେ ଉପସ୍ଥାପନ ଉପରେ ଆଧାର କରି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଉଚିତ ।

ଅଭ୍ୟାସ/ଘରଣା ଅଧ୍ୟୟନ:

୧. ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି ଉପରେ ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଭ୍ୟାସ ।

ପୃଷ୍ଠାମ୍ବିଳି ପଠନ:

୧. ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକ ଅଧ୍ୟାୟ – ୪: ବ୍ୟବସାୟର ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ।

୪.୪ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ

୨. ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଅଧ୍ୟାୟ-୪କୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ: ନମୁନା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା

୪.୭ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ତଥ୍ୟାବଳୀ କାଗଜ - ୧ : ମହୁ

୩. କୁକୁଡ଼ାର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ୨୦୨୨ ସୁନ୍ଦର କୃଷକଙ୍କ ଆୟ ଦ୍ଵିଗୁଣିତ କରିବା ହେତୁ, ଅଣ୍ଣା ଏବଂ କୁକୁଡ଼ା- ୨୦୨୨ ପାଇଁ ଜାତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନାକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ।

(<https://dahd.nic.in/sites/default/filess/Seeking%20Comments%20on%20National%20Action%20Plan-%20Poultry-%202022%20by%202012-12-2017.pdf>)

ଅଧ୍ୟବେଶନ - ୧୭

ଅଧ୍ୟବେଶନ ଆଖ୍ୟା: ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାକୁ ବୁଝିବା, ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ।

ଅଧ୍ୟବେଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ:

୧. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପଡ଼ିବା, ବୁଝିବା, ସମୀକ୍ଷା କରିବା ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାର କୌଶଳ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ।

୨. କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନର ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା କରିବାରେ କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଭାବରେ ଉତ୍ସର୍ଜିତା ଅଭିଜ୍ଞତା ରହିବା ।

ଅଧ୍ୟବେଶନର ଧାନ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ:

୧. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣର ଅର୍ଥ ।

୨. ବୋର୍ଡ ଅଫ୍ ଡାଇରେକ୍ଟର ଏବଂ ସି ଇ ଓଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣର ଆବଶ୍ୟକତା ।

୩. ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଦେଖିବା ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁଡ଼ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜିନିଷ ।

୪. ଅନ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦ୍ୱାରା ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ସମୀକ୍ଷା ।

ସମୟ: ୯୦ ମିନିଟ୍

અધિબેશન પ્રાથમિક ચિઠો:

બિષય બસ્તુ	અવધિ	પદ્ધતિ	આબશ્યક સામગ્રી
૧ બયબસાય યોજનાર સમાયા ઓ બિશ્લેષણર અર્થ	૪ મિનિટ	પારસ્પરિક બયાખાન એબં શ્રેણીગૃહ આલોચના	સહાયક પુષ્ટક
૨ બોર્ડ અફ ડાઇરેક્ટર એબં સિલ્વિક બયબસાય યોજનાર સમાયા ઓ બિશ્લેષણર આબશ્યકતા	૧૦ મિનિટ	પારસ્પરિક બયાખાન એબં શ્રેણીગૃહ આલોચના	સહાયક પુષ્ટક
૩ એક બયબસાય યોજનાર દેખિબા પાછું સરૂતારુ ગુરુદ્વાર્ષ જિનિષ	૧૦ મિનિટ	પારસ્પરિક બયાખાન એબં શ્રેણીગૃહ આલોચના	સહાયક પુષ્ટક
૪ અન્ય ગોષ્ઠી દ્વારા પ્રસ્તુત એક બયબસાય યોજનાર સમાયા	૩૦ મિનિટ	બયબસાય યોજના દસ્તાવિજગુઢિકર સમાયા એબં મૂલ્યાંકન	અન્ય ગોષ્ઠી દ્વારા બયબસાય યોજના ઉપયોગન
૫ ગોષ્ઠી દ્વારા સમાયા કરિબા	૩૦ મિનિટ	બઢ ગોષ્ઠી આલોચના	કાગજ એબં કલમ
૬ પ્રશ્નિક્ષક દ્વારા આલોચનાર સમાપ્તિ	૪ મિનિટ	બઢ ગોષ્ઠી આલોચના	

બિસ્તૃત ભાવરે પ્રશ્નિક્ષક ચિઠ્પણી:

‘બયબસાય યોજનાર સમાયા એબં બિશ્લેષણ’ એબં એહાર કાર્ય્ય કિપરિ કરાયાએ તાહા બયાખાએ કરિ પ્રશ્નિક્ષક એહિ અધિબેશન આરસ કરિબા ઉચિત | પુનર્ષ એહા કરિબાર આબશ્યકતા એબં સમાયા કરિબા સમયરે એક બયબસાય યોજનાર દેખિબા પાછું ગુરુદ્વાર્ષ જિનિષગુઢિક બયાખાએ કરિબા ઉચિત | યેહેતુ અંશગુરુહણકારામાને બયબસાય યોજના પ્રસ્તુતિર દૂલ પુનરાબર્થક માર્ગ કરિ ઘારિછાસ્તી, પ્રશ્નિક્ષક સેમાનંકુ સેમાનંકર અન્તર્નિહિત બાંચિબાકુ કહિબા ઉચિત | અંશગુરુહણકારામાને સેમાનંકર ચિત્રાધારા બાંચિબા પરે પ્રશ્નિક્ષક પ્રતિક્રિયાગુઢિકુ તાલિકાભૂત કરિબા ઉચિત એબં એહાકુ સઠિક ભાવરે દંસાપુ કરિબા ઉચિત |

એહાપરે પ્રશ્નિક્ષક દાખલ હોલથિબા બયબસાય યોજના દસ્તાવિજગુઢિકુ સાથી સમાયા એબં બિશ્લેષણ પાછું ગોષ્ઠી સહિત અંશાદાર કરિબા ઉચિત | પૂર્વ દિનર સમાન ગોષ્ઠી એહિ અધિબેશનરે મધ જારી રખિબા ઉચિત એબં સેમાને અન્ય ગોષ્ઠીએ બયબસાય યોજના દસ્તાવિજ સમાયા કરિબા ઉચિત | થરે સમાયા સરિબા પરે, સેમાને સમગ્ર ગોષ્ઠી સહિત સેમાનંકર મતામત બાણીબે બોલિ આશા કરાયાએ |

શેષરે પ્રશ્નિક્ષક સમસ્ત ગોષ્ઠી દ્વારા દિઝા યાલથિબા મતામતર ગુણવતા દંસાપુ કરિબા ઉચિત |

આલોચના પાછું પ્રશ્નાઃ

૧. બયબસાય યોજનાકુ બોર્ડ અફ ડાઇરેક્ટર એબં સિલ્વિક સમાયા કરિબે ?
૨. બયબસાય યોજનાર દેખિબા પાછું સરૂતારુ ગુરુદ્વાર્ષ જિનિષગુઢિક ક'ણ ?
૩. આપણ કિપરિ નિષ્ઠિત કરિબે કિ બયબસાય યોજના સુદૃઢ હેલા બોલિ ?
૪. યદિ તુમકુ તુમર ટંકા બિનિયોગ કરિબાકુ પઢિબ, એક બયબસાય યોજનાર તુમે કેદું જિનિષ દેખિબ ?

ଅଭ୍ୟାସ/ଘଟଣା ଅଧ୍ୟୟନ:

୧. ଦାଖଳ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଦସ୍ତାବିଜ ଗୁଡ଼ିକର ସାଥୀ ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ।

ପୃଷ୍ଠାମ୍ଭ ପଠନ:

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ପଢନ୍ତୁ ।

୧. ଅଧ୍ୟାୟ ୩ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାର ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣ ।

ଅଧିବେଶନ - ୧୮

ଅଧିବେଶନ ଆଖ୍ୟା: କୃଷକ ଉପାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବିକଶିତ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପାଇବା: ପ୍ରସ୍ତୁତି, ସମନ୍ଵ୍ୟ ଏବଂ ସତର୍କତା ।

ଅଧିବେଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ:

୧. ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ସମୟରେ କରାଯାଇଥିବା ସାଧାରଣ ତୃଚ୍ଛି ବିଷୟରେ ସତେତନ ହେବା ।
୨. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଦକ୍ଷତାକୁ ପ୍ରଶାସନା କରିବା ଏବଂ ହାସଲ କରିବା ।

ଅଧିବେଶନର ଧାନ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ :

୧. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନାର ଗୁରୁତ୍ୱ ।
୨. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପ୍ରମୁଖ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ।
୩. କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ।
୪. ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଧିକାଂଶ ସାଧାରଣ ତୃଚ୍ଛି ।

ସମୟ: ୯୦ ମିନିଟ

ଅଧିବେଶନର ପ୍ରାଥମିକ ଚିଠି:

	ବିଷୟବସ୍ତୁ	ଅବଧି	ପଢନ୍ତି	ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ
୧	ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନାର ଗୁରୁତ୍ୱ	୧୦ ମିନିଟ	ବଢ଼ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଲୋଚନା	ସନ୍ଦର୍ଭ ପୁସ୍ତକ
୨	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପ୍ରମୁଖ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ	୫ ମିନିଟ	ବଢ଼ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଲୋଚନା	ସନ୍ଦର୍ଭ ପୁସ୍ତକ
୩	ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ବିକାଶ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ	୧୦ ମିନିଟ	ବଢ଼ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଲୋଚନା	ସନ୍ଦର୍ଭ ପୁସ୍ତକ
୪	ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମୟରେ ଅଧିକାଂଶ ସାଧାରଣ ତୃଚ୍ଛି ।	୨୦ ମିନିଟ	ବଢ଼ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଲୋଚନା	ସନ୍ଦର୍ଭ ପୁସ୍ତକ
୫	ଏକ ବ୍ୟବସାୟର ବିକାଶ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ।	୧୫ ମିନିଟ	ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭ୍ୟାସ	କାଗଜ ଏବଂ କଲମ
୬	ସମସ୍ତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣର ଫଳୀପୁକରଣ	୩୦ ମିନିଟ	ବଢ଼ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଲୋଚନା	
୭	ମତାମତ	୧୫ ମିନିଟ	ବଢ଼ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ମତାମତ ପର୍ମ ଲେଖିବା	ମତାମତ ପର୍ମ

ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଟିପ୍ପଣୀ:

ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାକୁ ଏକ ପ୍ରକଳ୍ପ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଏବଂ ଏହାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ମହତ୍ଵକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟାକରି ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏହି ଅଧ୍ୟବେଶନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ । ତା'ପରେ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନାରେ ଜଡ଼ିତ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ଉପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଧାନଦେବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏହାର କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ହିତାଧିକାରୀ ଏବଂ ସଂପୃଷ୍ଟ ଉଦାହରଣଗୁଡ଼ିକର ଫଳାଫଳ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଏବଂ ଜଡ଼ିତ ନହେବା ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ବାଟିବା ଉଚିତ ।

ଆଲୋଚନା ଚାଲିଥିଲା ବେଳେ, ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ସମୟରେ ହୋଇଥିବା ସାଧାରଣ ଭୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନିତ କରାଇବେ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକୁ କିପରି ଏଡ଼ାଇ ଦିଆଯିବ ଜଣାଇବେ । ଏହା ପରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ପର୍ଯ୍ୟାୟ କ୍ରମିକ ଘଟଣାର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ ଅଂଶୀଦାର କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ନିଜ ନିଜ କୃଷକ ଉପ୍ରାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଲାଗି ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ କହିବା ଉଚିତ ।

ଅଭ୍ୟାସ/ଘଟଣା ଅଧ୍ୟୟନ:

୧. ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭ୍ୟାସ - ଅଂଶଗ୍ରୁହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ସଂପୃଷ୍ଟ କୃଷକ ଉପ୍ରାଦକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ କୁହାଯିବା ଉଚିତ । ଏଥୁପାଇଁ ସେମାନେ ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ଫର୍ମ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ।

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର/ଉପ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର	ସମନ୍ୟକାରୀ	ସମର୍ଥନକାରୀ	ସମୟସୀମା	ବ୍ୟୟ ଓ ଆୟର ଅଟକଳ
୧				
୨				
୩				
୪				

ପୃଷ୍ଠାମୁଖ ପଠନ:

ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ଉପରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ପଡ଼ନ୍ତୁ ।

୧. ଅଧ୍ୟାୟ ୩ : ବ୍ୟବସାୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ଯୋଜନା ।

NOTE

